

Ο ουρανός
χαμηλώνει
απειλητικά, κάπου
στο βάθος έχει
κιάλας ξεσπάσει
καταιγίδα. Με
ακίνητη επιφάνεια η
Κερκίνη περιμένει το
μπουρίνι. Σε λίγα
λεπτά τα νερά της θα
θυμίζουν μανιασμένη
θάλασσα. Οι ξαφνικές
καταιγίδες δεν είναι
σπάνιες στην
περιοχή κι οι
περισσότεροι
ψαράδες έχουν να
λένε για τις απότομες
αλλαγές του καιρού
και την "προδοτική"
συμπεριφορά της
λίμνης.

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ, ΑΡΗΣ ΠΑΥΛΟΥ,
ΑΝΕΣΤΗΣ ΡΕΚΚΑΣ, ΣΩΤΗΡΗΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΚΛΟΣ,
ANNA ΚΑΛΑΪΤΖΗ



Λίμνη
ΚΕΡΚΙΝΗ



ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ- ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Τον Μάιο του 1996 έγραφα - στο 3ο τότε τεύχος του περιοδικού - για την Κερκίνη: "Γλούσια δάση μέσα στο νερό, γραφικοί ψαράδες, απέραντοι τάπητες με ανθισμένα νούφαρα, εικόνες απίστευτης ομορφιάς. Μέσα σ' αυτή τη γαλήνια φύση χιλιάδες πουλιά με λυγερόκορμες σιλουέτες και εντυπωσιακά χρώματα ζουν, αναπαράγονται και πετούν ελεύθερα. Είναι η Λίμνη Κερκίνη, ζωντανό σύμβολο της εμπιστοσύνης των πουλιών προς τον άνθρωπο, μήνυμα χαράς και αισιοδοξίας για όλους μας".

Σήμερα, ακριβώς πέντε χρόνια από τότε, αναρωτιέμαι πόσες από εκείνες τις εικόνες παραμένουν αναλλοίωτες, με πόση αισιοδοξία δικαιούται η ίδια η Κερκίνη κι οι φτερωτοί της κάτοικοι ν' ατενίζουν το μέλλον τους...



Ροδοπελεκάνοι (*Pelecanus onocrotalus*).

Ο Ροδοπελεκάνος είναι μεταναστευτικό είδος, ένα από τα μεγαλύτερα πουλιά στη γη, που είναι σε θέση να πετάνε.

Στην Ευρωπαϊκή ήπειρο φωλιάζουν 4000 ζεύγη, από τα οποία το 70% στον Δούναβη. Η Μικρή Πρέσπα είναι το μόνο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου αναπαράγονται ροδοπελεκάνοι (60-120 ζεύγη). Στην Κερκίνη ξεχειμωνιάζει μεγάλος αριθμός ροδοπελεκάνων (τον Οκτώβριο του 1994 είχαν καταμετρηθεί 800 ζεύγη). Οι ροδοπελεκάνοι τρέφονται με ψάρια και δεν διστάζουν να διανύουν καθημερινά μεγάλες αποστάσεις για να εξασφαλίσουν την τροφή τους.

ΕΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Γιατί να πάει κάποιος στην Κερκίνη;

Να ένα ερώτημα που επιδέχεται ποικίλες απαντήσεις.

Στη δεκαετία του '80, ακόμα και στις αρχές της δεκαετίας του '90, η συνηθέστερη απάντηση θα ήταν: "για το νόστιμο γριβάδι της". Και είναι αλήθεια, ότι ανέκαθεν η Κερκίνη φημιζόταν για τα ψάρια της. Άλλωστε το χαρακτηριστικότερο και πιο σημαντικό γνώρισμα μιας λίμνης στην Ελλάδα ήταν κάποτε η ποιότητα και τα είδη των ψαριών της. Κάποιες άλλες έννοιες όπως "υγρότοπος", "βιοποικιλότητα", "ευαισθησία οικοσυστή-

ματος", "ορνιθοπανίδα και απειλούμενα είδη" ή ακόμη και "τροφική αλυσίδα", ήταν απλά άγνωστες ή αόριστες στο ευρύ κοινό.

Μια άλλη κατηγορία Ελλήνων - εξαιρετικά πολυπληθής αυτή - θεωρούσε άξια επίσκεψης μια λίμνη, μόνον αν φιλοξενούσε πάπιες στα νερά της. Είναι σ' όλους μας γνωστό, ότι για τους περισσότερους κυνηγούς, λίμνη δί-χως πάπιες δεν έχει το παραμικρό ενδιαφέρον, αφού κατ' αυτούς τα πουλιά χωρίζονται σε δυο βασικές κατηγορίες: σ' αυτά που "τρώγονται" και σ' αυτά που "δεν τρώγονται". (Το δυστύχημα είναι, ότι πολλοί ασυνείδητοι δεν περιορίζονται να χτυπούν μόνον αυτά που τρώγονται αλλά και ό,τι πετάει ή εν γένει κινείται μπροστά στην κάννη του όπλου τους).

Έτσι περίπου ήταν η κατάσταση πριν λίγα χρόνια στην Ελλάδα. Μια λίμνη άξιζε μόνον για το τοπίο, τα ψάρια και τις πάπιες της. Και έρχεται το 1971, χρονιά σταθμός για την παγκόσμια αναγνώριση της αξίας των υγροτόπων. Η άγνωστη ως τότε πόλη Ραμσάρ του Ιράν γίνεται διάσημη, αφού υπογράφεται σ' αυτήν από 18 χώρες μια Σύμβαση ιστορική για τους "Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας ως Ενδιαιτήματος για τα Υδροβία Πουλιά". Από τότε η σύμβαση αυτή γίνεται παγκόσμια γνωστή ως "Σύμβαση Ραμσάρ" και είναι η μοναδική ως σήμερα συνθήκη, που αναφέρεται αποκλειστικά σ' έναν τύπο οικοσυστήματος, τους υγροτόπους. Οι χώρες που την συνυπογράφουν ξεπερνούν τις 100 κι ανάμεσά τους η Ελλάδα.

Σύμφωνα με την Σύμβαση "Υγρότοποι χαρακτηρίζονται οι περιοχές που αποτελούνται από έλη ή βάλτους, συγκεντρώσεις νερού φυσικές ή τεχνητές, πρόσκαιρες ή μόνιμες, με νερό στάσιμο ή τρεχούμενο, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό, συμπεριλαμβάροντας και τις θαλάσσιες περιοχές που το βάθος τους κατά την άμπωτη δεν ξεπερνά τα έξι μέτρα".

Ποιες είναι όμως οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων κρατών που απορρέουν απ' τη Σύμβαση Ραμσάρ; Επιγραμματικά είναι να προστατεύουν τους Υγρότοπους και τα Υδροβία Πουλιά και επίσης να οριοθετήσουν μέσα στην επικράτειά τους τις προστατευόμενες Περιοχές, που θα περιληφθούν σ' έναν κατάλογο "Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας". Για την σφαιρική ενημέρωση των αναγνωστών μας παραθέτουμε τους έντεκα υγρότοπους της χώρας μας, που έχουν



αναγνωρισθεί από την Σύμβαση Ραμσάρ, ως "Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας".

1. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι και Δάσος Στροφυλιάς στη Δ. Πελοπόννησο.
2. Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου
3. Αμβρακικός Κόλπος
4. Λίμνη Μικρή Πρέσπα
5. Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα και Αλυκή Κίτρους.
6. Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια στη Θεσσαλονίκη



ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

7. Λίμνη Κερκίνη στις Σέρρες.
8. Δέλτα Νέστου στην Ξάνθη.
9. Λίμνη Βιστωνίδα, Λιμνοθάλασσα Πόρτο-Λάγος στην Ξάνθη.
10. Λίμνη Ισμαρίδα και σύμπλεγμα λιμνοθαλασσών Θράκης και
11. Δέλτα Έβρου.

Συμπληρωματικά για το νομικό πλαίσιο που διέπει τους υγροτόπους θα έπρεπε να αναφέρουμε, ότι η Σύμβαση Ραμσάρ είχε μεγάλη σημασία, γιατί απετέλεσε το έναυσμα, ώστε

Λευκοσικινιάδες (*Egretta garzetta*)

**Μια εκπληκτικής ομορφιάς
συντροφιά Λευκοσικινιάδων
στα ρηχά βαλτώδη σημεία του
παραποτάμιου δάσους της
Κερκίνης.**

να διαμορφωθούν μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις, που είχαν ως στόχο την προστασία των πουλιών και του περιβάλλοντός τους. Σκεφθείτε, για πρώτη φορά ο απροστάτευτος ως τότε κόσμος των πουλιών, αξιωνόταν να τύχει διεθνούς νομοθετικής προστασίας από τον σκληρό κόσμο των ανθρώπων! Μια λοιπόν από τις σημαντικότερες διεθνείς ρυθμίσεις μετά την Σύμβαση Ραμσάρ ήταν η ΟΔΗΓΙΑ 79/409/ΕΟΚ, που τέθηκε σε ισχύ το 1981. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. υποχρεούνται να διατηρήσουν όχι μόνον τους πληθυσμούς των άγριων πουλιών αλλά και επαρκή έκταση και ποικιλία βιοτόπων για την προστασία τους. Το σημαντικότερο είναι, ότι η Οδηγία 79/409 δεν είναι μια απλή παραίνεση προς τα κράτη - μέλη αλλά δημιουργεί ένα πλέγμα αυστηρών νομικών υποχρεώσεων, που η παράβασή τους μπορεί να οδηγήσει μια χώρα-μέλος στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Στο παράρτημα 1 της Οδηγίας αναφέρεται ένας κατάλογος 144 πουλιών, που είτε απειλούνται είτε είναι σπάνια. Για τα είδη αυτά οριοθετήθηκαν "*Περιοχές ειδικής προστασίας*", που μέχρι τον Φεβρουάριο του 1989 ανέρχονταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε 757. Στην Ελλάδα μέχρι το 1997 είχαν καθορισθεί περισσότερες από 50 τέτοιες περιοχές.

Την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακολούθησε μια σειρά από Ελληνικές νομοθετικές ρυθμίσεις με κυριότερες τις διατάξεις της Κοινής Υπουργικής Απόφασης αριθ. 414985/1985 που αφορούσε "*Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας*" και τις διατάξεις του Νόμου 1650/1986. "*Για την προστασία του περιβάλλοντος*".

Θα αναρωτιέστε βέβαια γιατί επιμένουμε στην, συνοπτική έστω, παράθεση όλων αυτών των νομοθετικών ρυθμίσεων, που ίσως για κάποιους είναι κουραστικές. Για δυο λόγους, αγαπητοί μου φίλοι: Αρχικά για να έχετε μια σύντομη αλλά έγκυρη και περιεκτική ενημέρωση για το ελληνικό και διεθνές νομικό καθεστώς που διέπει την προστασία των πουλιών και των υγροτόπων. Και αφετέρου για ν' αντιληφθούμε όλοι μας, όσο γίνεται πιο κατηγορηματικά και επίσημα ότι ο υγρότοπος της Κερκίνης - όπως και κάθε άλλος υγρότοπος στην Ελλάδα και στον κόσμο- **δεν ανήκει αποκλειστικά στους ανθρώπους που κατοικούν γύρω του** (ψαράδες, γεωρ-

Λαγγόνες (*Phalacrocorax pygmaeus*).

Η Λαγγόνα, που αποτελεί το σήμα του "Κέντρου Πληροφόρησης Υγροτόπου Κερκίνης", είναι το μικρότερο σε μέγεθος από τα τρία είδη Κορμοράνων της Ευρώπης. Ο παγκόσμιος πληθυσμός της φθάνει μόλις τα 13000 ζεύγη και έτσι σύμφωνα με τα νέα κριτήρια της "Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης" (IUCN), θεωρείται "*Σχεδόν απειλούμενο*" σε παγκόσμια κλίμακα είδος. Ο ευρωπαϊκός πληθυσμός της, που ζει κυρίως στις Βαλκανικές και στις πρώην Σοβιετικές χώρες, φθάνει τα 7000-8000 ζεύγη. Η Ελλάδα μόνη της συγκεντρώνει το 15% (1000-1200 ζεύγη) αυτού του πληθυσμού σε δυο μεγάλες αποικίες, κυρίως στην Κερκίνη και στη Μικρή Πρέσπα. Εκτός περιόδου αναπαραγωγής απαντάται σε μικρότερους αριθμούς σε κάποιους υγρότοπους της Β. Ελλάδας (Λίμνη Πετρών, Καστοριά, Ισμαρίδα, Δέλτα Αξιού) και σπάνια σε υγρότοπους της Δυτ. Ελλάδας (Δέλτα Καλαμά). Φωλιάζει σε καλαμιώνες ή σε δέντρα σε καλά προστατευμένες θέσεις. Οι κύριες αιτίες μείωσης των πληθυσμών της Λαγγόνας είναι οι αποξηράνσεις των υγροτόπων, η καταστροφή των παραποτάμιων δασών, η ενόχληση στις αποικίες και στους τόπους διατροφής και, δευτερευόντως, το παράνομο κυνήγι.

ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ- ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ





Νούφαρα (*Nymphaea alba*)

βρίσκονται κυρίως στο Β.Δ. άκρο της λίμνης και στα έλη της Βυρώνειας. Η ανύψωση της μέγιστης στάθμης του νερού είχε ως αποτέλεσμα τον δραματικό περιορισμό της έκτασής τους που κάποτε ανήρχετο σε 7000 στρέμματα και συνιστούσε έναν από τους μεγαλύτερους νουφαρώνες της Ευρώπης. Σήμερα υπολογίζεται, ότι η συνολική έκταση δεν ξεπερνάει τα 300 στρέμματα.



ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ- ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΙΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

γούς, υλοτόμους, κτηνοτρόφους). Κάθε άλλος ζωντανός οργανισμός του υγροτόπου (στη γη, στο νερό και στον αέρα) έχει δικαίωμα στη ζωή, με τους απαραίτητους νόμους που θέσπισε η φύση, μέσα από μια αργή διαδικασία εκατοντάδων χιλιάδων χρόνων. Και είναι δυστυχώς γνωστό σε όλους μας, πώς εξελίχθηκαν τα τελευταία χρόνια στον πλανήτη μερικά από τα πιο ευαίσθητα οικοσυστήματα.

Ίσως εδώ να βρίσκεται η κυριότερη απάντηση στο αρχικό ερώτημα, "γιατί να πάει κάποιος στην Κερκίνη". Μα για να χει την τύχη να βρεθεί για μερικές ημέρες ή και ώρες, σ' έναν κόσμο διαφορετικό, ευαίσθητο, με τέτοια ποικιλότητα, δομή και ομορφιά, που είναι αδύνατο ποτέ να υποψιασθεί. Αυτό τον κό-

ακύμαντη επιφάνειά της γύρω στα μέσα της δεκαετίας του '80, σαν απλοί επισκέπτες, αγνοώντας τα πάντα για τη λίμνη. Στα χρόνια που ακολούθησαν πήγαμε και ξαναπήγαμε, ρωτήσαμε, διαβάσαμε, φωτογραφίσαμε και γράψαμε γι' αυτήν. Ποια είναι όμως η Κερκίνη; Είναι απλά μια "τεχνητή λίμνη" που κάποια στιγμή δημιουργήθηκε "εκ του μη όντος" απ' το χέρι του ανθρώπου; Ή μήπως το υγρό στοιχείο γέμιζε από χρόνια τις βαθύτερες κοιλάδες της πεδιάδας των Σερρών; Ας αφήσουμε το παρελθόν να δώσει την απάντηση.

20.000 χρόνια πριν, μετά από μεγάλες γεωλογικές ανακατατάξεις στην περιοχή, οι παγετώνες στην οροσειρά της Ροδόπης άρχισαν να λιώνουν. Μια τεράστια τότε λίμνη κάλυψε



ΦΩΤ.: Σ. ΜΗΛΙΩΝΗΣ

Σαν να θέλουν να προφυλαχτούν από τα νερά οι πελεκάνοι έχουν σκαρφλώσει στα κλαδιά του παραποτάμιου δάσους που έχει κατακλυσθεί εξαιτίας της ανόδου της μέγιστης στάθμης του νερού.

Το παραποτάμιο δάσος έχει αρχίσει να πλημμυρίζει, διατηρούνται όμως ακόμη αρκετές νησίδες στεριάς μέσα στα νερά. Μια απ' αυτές έχουν διαλέξει οι πελεκάνοι για να πραγματοποιήσουν τη χαριτωμένη συγκέντρωσή τους.

σμο και τις λεπτές ισορροπίες απ' τις οποίες εξαρτάται η ύπαρξή του, θα επιχειρήσουμε με ματιές συνοπτικές - να προσεγγίσουμε. Συγχωρέστε μας που οι περιγραφές και οι εικόνες είναι πολύ φτωχές για να σας μεταδώσουν την αυθεντική αίσθηση μιας πραγματικότητας, που μόνο με την παρουσία του μπορεί κάποιος να βιώσει στην Κερκίνη.

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ

Η γεωγραφική θέση της Κερκίνης μας ήταν γνωστή από παλιά, μ' έναν όμως τρόπο ακαδημαϊκό και αόριστο, κάπου εκεί στο βορειοδυτικό άκρο της πεδιάδας των Σερρών. Για πρώτη φορά βρεθήκαμε απέναντι στην

τα χαμηλότερα σημεία της λεκάνης των Σερρών και του Στρυμόνα. Ο μεγάλος ποταμός κι οι πολλαπλοί του χείμαρροι με τις προσχώσεις τους είχαν σαν συνέπεια να μειώσουν γρήγορα το βάθος και να ελαττώσουν την έκταση της λίμνης. Οι Κλασσικοί και Ελληνιστικοί χρόνοι βρήκαν τη μεγάλη αυτή λίμνη να έχει χωρισθεί σε δυο μικρότερες. Τότε για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στις δυο λίμνες από τους ιστορικούς της εποχής. Τη μεγάλη λίμνη στα νότια ονομάζουν "Κερκινίτιδα" ενώ τη μικρή λίμνη στο βορειοδυτικό τμήμα της πεδιάδας των Σερρών, ονομάζουν "Πρασισιάδα".

Δεν συμφωνούν όλοι οι ερευνητές με την άποψη, ότι η σημερινή Κερκίνη ταυτίζεται με την αρχαία Πρασισιάδα.

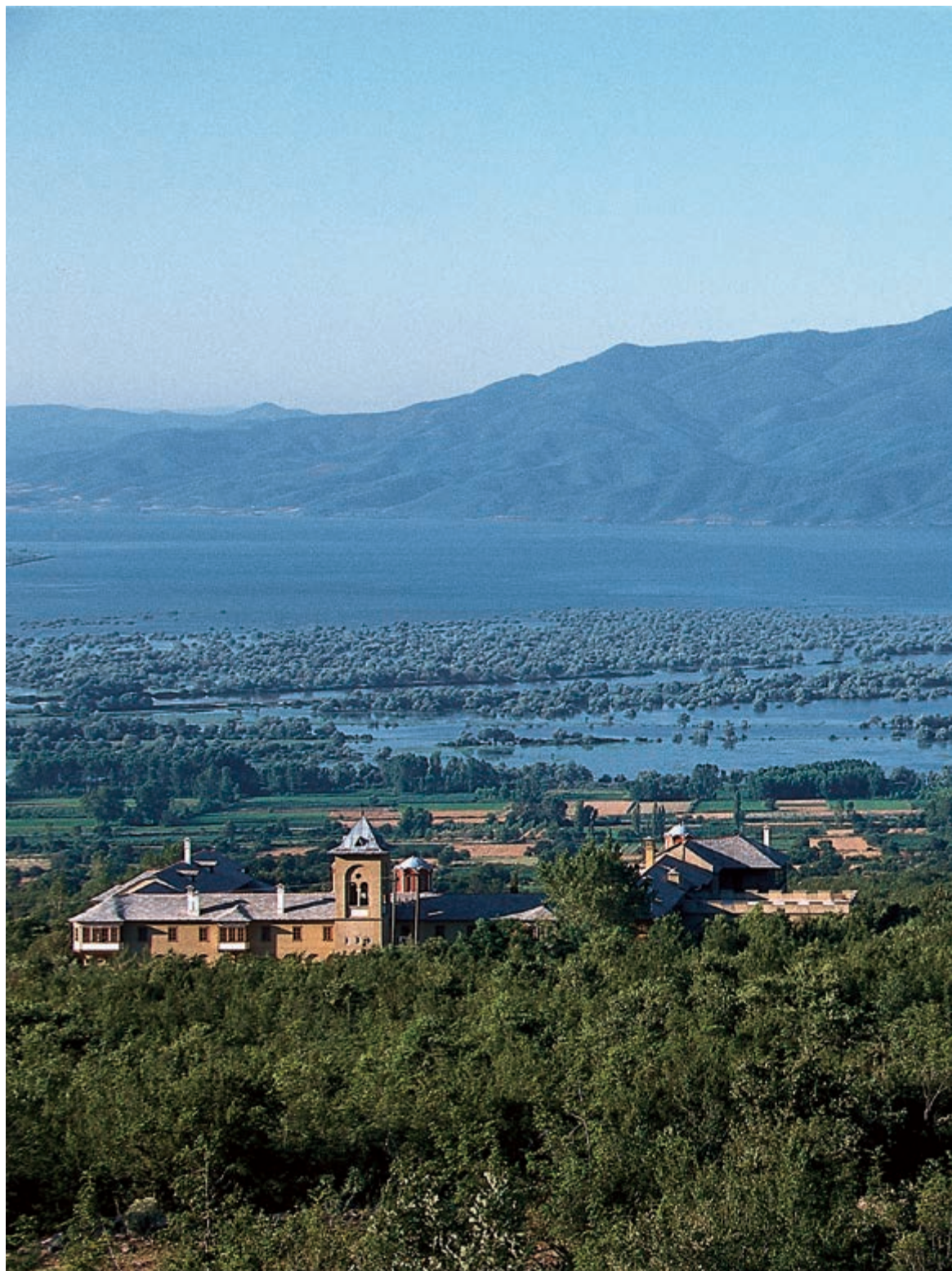


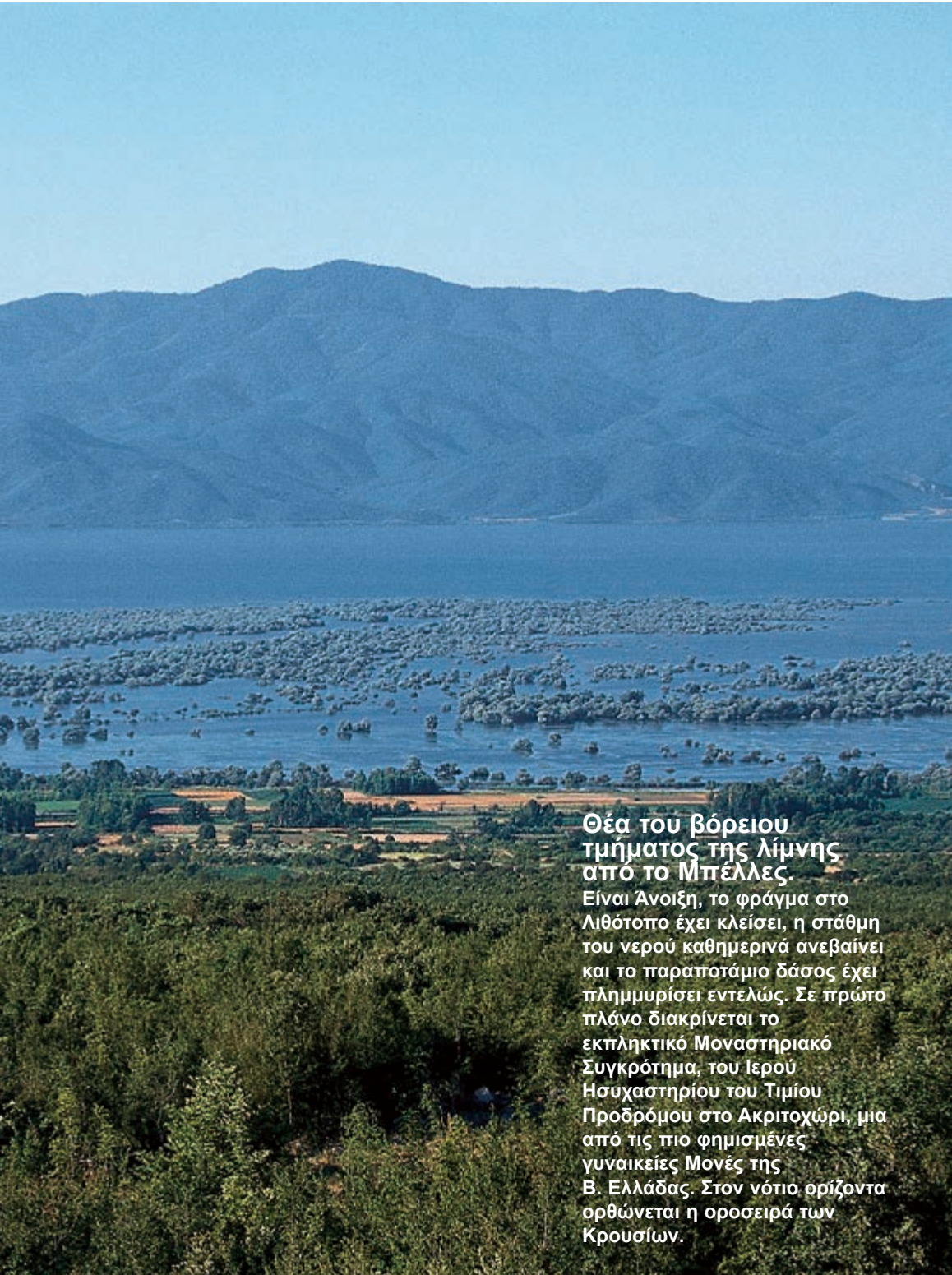
ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ- ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Κάποιοι πιστεύουν, ότι η αρχαία εκείνη λίμνη βρισκόταν στη θέση της σημερινής Δοϊράνης. Ανεξάρτητα όμως από την ακριβή θέση της αρχαίας Πρασιιάδας, το βέβαιο είναι, ότι στη θέση της σημερινής Κερκίνης υπήρχε κάποια από τις λίμνες των Σερρών, απ' την οποία περνούσε ο Στρυμόνας στη διαδρομή από τις πηγές ως τις εκβολές του. Για την λίμνη Κερκινίτιδα των αρχαίων δεν χωρεί αμφιβολία, ότι ήταν η μεγάλη λίμνη "Αχινού", που αποξηράνθηκε πριν μερικές δεκαετίες. Για τον πο-ταμό Στρυμόνα δεν υπάρχει καμία αμφισβήτηση, το όνομά του είναι πολύ γνωστό στους αρχαίους και διατηρήθηκε και στην βυζαντινή εποχή παράλληλα με το όνομα "Μαρμαράς". Ο ποταμός αυτός διαρρέει απ' άκρου εις άκρον την πεδιάδα των Σερρών, τη "Στρυμόνια" γη των αρχαίων, που στα νερά του οφείλει τη μεγάλη ευφορία της. Χάρη σ' αυτή τη σπουδαιότητά του ο ποταμός θεοποιείται απ' τους αρχαίους, που χτίζουν προς τιμήν του ναούς, όπως αποδεικνύεται από επιγραφή της Αμφίπολης, όπου αναφέρεται ναός του Στρυμόνα. Συχνά επίσης τον απει-

κονίζουν προσωποποιημένο στα νομίσματά τους.

Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Θουκυδίδη, ο Στρυμόνας πηγάζει απ' το βουνό Σκόμιο, την σημερινή Βίτοσα της Βουλγαρίας. Στην πορεία του προς το νότο περνάει απ' τα στενά του Κλειδιού (Ρούπελ), απ' όπου φυσούσε και ο γνωστός στους αρχαίους φοβερός Στρυμόνιος άνεμος, και κατόπιν ξεχύνεται ορμητικός στην πεδιάδα των Σερρών. Τέλος εκβάλλει στον Στρυμονικό κόλπο, κοντά σ' έναν τόπο που ονομαζόταν απ' τους αρχαίους "Νηρηίδων χοροί". Στην πορεία του από τα στενά του Κλειδιού ως τις εκβολές του ο Στρυμόνας άλλαζε συχνά κοίτη και το χειμώνα πάγωνε πολλές φορές. Λίγο πριν από την εκβολή του στο Στρυμονικό κόλπο διέσχιζε τη μεγάλη λίμνη Κερκινίτιδα. Στο τμήμα αυτό από τη λίμνη ως τις εκβολές του ο ποταμός ήταν πλωτός. Αυτό επιβεβαιώνεται από την πληροφορία του Αρριανού, σύμφωνα με την οποία από την Κερκινίτιδα όπου ήταν αγκυροβολημένος ο στόλος του Μ. Αλεξάνδρου, έπλευσε στην Αμφίπολη και από





Θέα του βόρειου τμήματος της λίμνης από το Μπέλλες.

Είναι Άνοιξη, το φράγμα στο Λιθότοπο έχει κλείσει, η στάθμη του νερού καθημερινά ανεβαίνει και το παραποτάμιο δάσος έχει πλημμυρίσει εντελώς. Σε πρώτο πλάνο διακρίνεται το εκπληκτικό Μοναστηριακό Συγκρότημα, του Ιερού Ησυχαστηρίου του Τιμίου Προδρόμου στο Ακριτοχώρι, μια από τις πιο φημισμένες γυναικείες Μονές της Β. Ελλάδας. Στον νότιο ορίζοντα ορθώνεται η οροσειρά των Κρουσιών.



Ο ποταμός Στρυμόνας είναι ο κυριότερος τροφοδότης της λίμνης Κερκίνης. Η φυσική πλεξοειδής κοίτη του ποταμού κυμαίνεται σε πλάτος από 80-300 μέτρα και είναι γεμάτη με πολλές μεγάλες νησίδες που οι περισσότερες απ' αυτές είναι σκεπασμένες από βλάστηση.

εκεί στις εκβολές του Στρυμόνα.

Τέλος πρέπει να πούμε για τον Στρυμόνα, ότι ο ρόλος του ήταν σπουδαίος κατά την αρχαιότητα και από πολιτικο-γεωγραφική άποψη, γιατί λειτουργούσε ως φυσικό σύνορο διαφόρων φυλών κατά την αρχαϊκή κυρίως εποχή αλλά και ως σύνορο μεταξύ της Μακεδονίας και Θράκης, από τις αρχές του 5ου ως τα μέσα περίπου του 4ου π.Χ. αιώνα. Για το κλίμα της πεδιάδας των Σερρών και γενικότερα της Ανατολικής Μακεδονίας κατά την αρχαιότητα δεν έχουμε σαφείς πληροφορίες. Είναι όμως βέβαιο, ότι δεν θα έλειπαν οι παγωνιές, οι χιονοπτώσεις και οι απότομες

εναλλαγές της θερμοκρασίας. Ο Αισχύλος μας διέσωσε τη μαρτυρία ότι ο Ξέρξης, κατά την επιστροφή του στην Ασία, είχε βρει τον Στρυμόνα παγωμένο.

Χιόνια επίσης είχε βρει στην περιοχή αυτή και ο Βρασίδης κατά την πορεία του από την Χαλκιδική προς την Αμφίπολη, μια νύχτα του χειμώνα του 424 π.Χ. Αν πάρουμε ακόμα υπόψη μας τον φοβερό Στρυμόνιο αέρα που φυσούσε από τα στενά του Κλειδιού, καθώς και τα μάλλινα ρούχα που φορούσαν οι κάτοικοι της περιοχής, τότε μπορούμε να σχηματίσουμε μια σαφή εικόνα των ψυχρών χειμώνων που επικρατούσαν εδώ κατά την αρχαιότητα.

Αντίθετα η άνοιξη και το καλοκαίρι ήταν πολύ πιο θερμές εποχές από ό,τι ήταν σήμερα. Έτσι εξηγείται και η ύπαρξη μιας μεγάλης ποικιλίας από άγρια πανίδα, όπως κάπροι, ελάφια, αρκούδες, τεράστιο ταύρο με μακριά κέρατα αλλά και λιοντάρια, λεοπαρδάλεις και λύγκες. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Ηρόδοτου τα λιοντάρια ήταν άφθονα στο όρος Δύσωρο και μάλιστα επιτέθηκαν στο στρατό του Ξέρξη όταν περνούσε από την



περιοχή, προξενώντας μεγάλη φθορά στις καμήλες του.

Όσον αφορά την αλιεία στην περιοχή ο Αριστοτέλης μας διέσωσε, ότι ο Στρυμόνας είχε άφθονα ψάρια, κυρίως χέλια, που τα ψάρευαν θολώνοντας τα νερά με λάσπη. Ακόμη πιο νωρίς από τον Αριστοτέλη ο Ηρόδοτος μας μιλά για τους "πάπρακες" και "τίλωνες", είδη ψαριών που αφθονούσαν στην περιοχή και οι κάτοικοι των λιμναίων οικισμών τα ψάρευαν με καλάθια. Στα βουνά και στα δάση της περιοχής αφθονούσε η ξυλεία και ο ορुकτός πλούτος. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο ο βασιλιάς της Μακεδονίας Αλέξανδρος Α΄ είχε αξιοποιήσει σε τέτοιο βαθμό τα μεταλλεία του όρους Δύσωρου, ώστε του απέφεραν ένα τάλαντο αργύρου την ημέρα.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη σύντομη αναφορά στην αρχαιότητα πρέπει να αναφέρουμε, ότι η ευρύτερη περιοχή ανάμεσα στον Στρυμόνα και τον σημερινό Βετρίσκο ονομαζόταν **Βισαλία**, παίρνοντας το όνομά της από τους αρχαίους Βισάλτες, θρακική φυλή που γενάρχης θεωρείτο ο Βισάλτης, γιος του Ήλιου και της Γης.

Οι Βισάλτες ήταν τόσο γενναίοι, ώστε ο τελευταίος βασιλιάς της Μακεδονίας Περσέας, στη μάχη της Πύδνας έχασε κάθε ελπίδα για τη νίκη, μόνον όταν εγκαταλείφθηκε πια και από τους Βισάλτες. Από τα αρχαικά ακόμη χρόνια οι Βισάλτες εκμεταλλεύθηκαν τον άργυρο του Δύσωρου και έκοψαν νομίσματα αργυρά, στα οποία διαβάζουμε την ελληνική επιγραφή "Βισαλικόν". Οι πρώτοι Μακεδόνες εγκαταστάθηκαν στην Αν. Μακεδονία μετά το 479 π.Χ., όταν κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο Α΄ η Βισαλία.

Όσον αφορά τέλος την πληθυσμιακή σύνθεση της Αν. Μακεδονίας πρέπει να αναφέρουμε, ότι κατοικήθηκε από πολυάριθμες θρακικές φυλές, που οι πιο ισχυρές και πολυάνθρωπες ήταν πέντε: οι Βισάλτες, οι Σιντοί, οι Οδόμαντες, οι Ηδωνοί και οι Πίερες. Αντίστοιχα αναπτύχθηκαν πέντε γεωγραφικές περιοχές: η Βισαλία, η Σιντική, η Οδομαντική, η Ηδωνίδα και η Πιερίδα.

Εγγύτερη προς την περιοχή της Κερκίνης ήταν η Βισαλία, που κατά τον Ηρόδοτο είχε ως νότιο σύνορο τον Στρυμονικό κόλπο, ενώ ως ανατολικό τον ποταμό Στρυμόνα, που

άλλωστε αποτελούσε και το όριο μεταξύ Βισαλτίας και Οδομαντικής. Στα δυτικά η Βισαλτία είχε ως σύνορο το βουνό Βερτίσκο ενώ στα βόρεια την ανώνυμη αρχαία λίμνη, που παρεμβάλλετο ανάμεσα στην Βισαλτία και την Σιντική. Πλούσια λοιπόν σε υδάτινο, δασικό και ορυκτό πλούτο, η πεδιάδα των Σερρών κατοικήθηκε συνεχώς από τα αρχαία χρόνια και γνώρισε πολλές ανακατατάξεις στην ιστορία της.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

Για να γίνει κατανοητή η κατάσταση της σημερινής Κερκίνης, είναι νομίζουμε απαραίτητη μια αναφορά στην μορφολογία της ευρύτερης περιοχής. Αρχικά πρέπει να πούμε, ότι από το σημείο εισόδου του ο Στρυμόνας στην Ελλάδα, μέχρι τις εκβολές του στον ταμειυτήρα της Κερκίνης σχηματίζει μια ροή συνολικού μήκους 24 χιλιομέτρων. Το δεύτερο τμήμα του Στρυμόνα, από την Κερκίνη μέχρι τις εκβολές του στον Στρυμονικό κόλπο, έχει μήκος 77 χιλιομέτρων. Εξάλλου η υδρολογική λεκάνη του Στρυμόνα έχει συνολικό μήκος 250 χιλιόμετρα και πλάτος που κυμαίνεται από 25 ως 100 χιλιόμετρα.

Η λίμνη Κερκίνη καταλαμβάνει το ΒΔ άκρο της πεδιάδας των Σερρών, απέχοντας 35 χιλιόμετρα από τις Σέρρες και 100 από την Θεσσαλονίκη. Αν ανεβεί κανείς τις πλαγιές του Μπέλλες και παρατηρήσει την Κερκίνη από ψηλά θα διαπιστώσει, ότι το σχήμα της θυμίζει ανεστραμμένο απίδι, που έχει ως σημείο κορυφής το φράγμα του Λιθότοπου. Το μήκος του κεντρικού της άξονα από ΒΔ προς ΒΑ είναι 15 χιλιόμετρα ενώ το μέγιστο πλάτος της, όταν η λίμνη είναι πλήρης, είναι 8,5 χιλιόμετρα. Μορφολογικά η Κερκίνη χωρίζεται σε δυο τμήματα: το βόρειο, στο οποίο εκβάλλει ο Στρυμόνας σχηματίζοντας εκτεταμένο δέλτα που κατακλύζεται εποχιακά και το νότιο τμήμα, όπου υπάρχει η μόνιμη και σταθερή λίμνη, γνωστή με τον όρο "αδρανής" ή "νεκρός όγκος". Η λεκάνη απορροής της προς Νότο περιλαμβάνει την οροσειρά των Κρουσιών (που περιλαμβάνει το όρος Δύσωρο και ανατολικά του το όρος Μαυροβούνι) και προς Βορρά την οροσειρά της Κερκίνης, που είναι ευρύτερα γνωστή με το βουλγαρικό όνομα Μπέλλες.

Χαρακτήρας της λίμνης: Είναι αρκετοί αυτοί

που θεωρούν την Κερκίνη, ως αποκλειστικά τεχνητή λίμνη, της οποίας κυριότερος προορισμός είναι η άρδευση του κάμπου των Σερρών. Ο χαρακτηρισμός αυτός της λίμνης ως τεχνητής απέχει πολύ από την πραγματικότητα αφού ο υγρότοπος της Κερκίνης, που προέκυψε από την πλημμυρογενή δράση του ποταμού, προϋπήρχε τόσο του φράγματος στον Λιθότοπο, όσο και όλων των σχετικών έργων διευθέτησης του Στρυμόνα. Ο υγρότοπος με το πλούσιο παρυδάτιο δάσος, τα ρηγά νερά και τα εκτεταμένα έλη με τα υγρολίβαδα και τους καλαμώνες, υπήρχε σε μεγαλύτερη έκταση ήδη από την αρχαιότητα. Πολλές εκατοντάδες χρόνια αργότερα ανακαλύφθηκε ο εξαιρετικός πλούτος της λίμνης και άρχισε η κατασκευή των μεγάλων έργων (φράγμα και ανάχωμα) που "οδηγήσαν στην αλλοίωση και εξαιρετική συρρίκνωση του υγροτόπου και στη δημιουργία της Λίμνης Κερκίνης, της "τεχνητής", όπως την θεωρούν πολλοί σήμερα". (Πυροβέτση 1995). Συνοψίζοντας θεωρούμε, ότι η Λίμνη Κερκίνη είναι ένας "ταμειυτήρας νερού", που κατασκευάστηκε πάνω σε έναν φυσικό υγρότοπο με κύριες αξίες την αντιπλημμυρική, την αρ-δευτική, την αλιευτική αλλά και την υψηλή βιοποικιλότητα. Το τοπίο της λίμνης Κερκίνης και της ευρύτερης περιοχής διαμορφώνεται από ένα σύνολο χαρακτηριστικών στοιχείων, που είναι αποτέλεσμα, όχι μόνον των φυσικών παραγόντων αλλά και της ανθρώπινης παρουσίας και χρήσης της γης. Με τον όρο "φυσικοί παράγοντες" εννοούμε το τοπογραφικό ανάγλυφο, τα νερά, τη βλάστηση και τα ζώα, ενώ αναφερόμενοι στην "ανθρώπινη παρουσία" και στις "χρήσεις γης", εννοούμε τους δρόμους, τους οικισμούς, τις αγροτικές ζώνες και τις διάφορες κατασκευές. Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε, ότι ο σημαντικότερος αισθητικός παράγοντας του τοπίου είναι η βλάστηση, καθώς και οι άλλοι παράγοντες που είναι αλληλένδετοι με την βλάστηση, όπως τα νερά και τα ζώα.

ΜΙΑ ΛΙΜΝΗ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΥΓΡΟΤΟΠΟ

Στην αυγή του 20ου αιώνα μια σειρά από δραματικά γεγονότα άλλαξαν οριστικά την φυσιογνωμία των Βαλκανίων. Η Μακεδονία απελευθερώθηκε από τον τουρκικό ζυγό, δέκα όμως χρόνια αργότερα, το 1922,

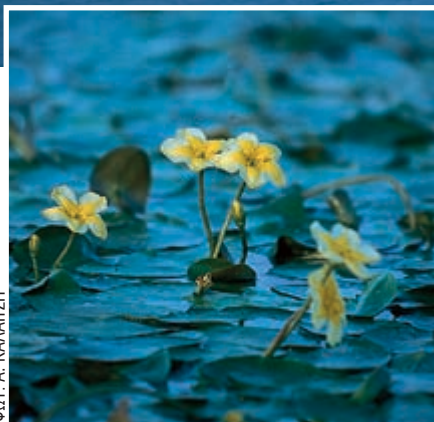


Κίτρινα νούφαρα (*Nymphoides peltata*).

Τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί οι εκτάσεις τους κυρίως στο ανατολικό τμήμα της λίμνης.

Σε αντίθεση με την μεγάλη εξοικείωση των πελεκάνων με τους ψαράδες, η προσέγγιση πελαργού σε βάρκα είναι ένα εξαιρετικά ασυνήθιστο φαινόμενο, που αποδεικνύει την άριστη σχέση εμπιστοσύνης που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στα πουλιά και στους ανθρώπους στη λίμνη Κερκίνη.

ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ



ΦΩΤ: Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

συνέβη η Μικρασιατική Καταστροφή, με τις δραματικές επιπτώσεις της για όλο τον Ελληνισμό.

Πάνω από ενάμισι εκατομμύριο πρόσφυγες υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να έρθουν στην Ελλάδα. Περίπου 85.000 εγκαταστάθηκαν στην πόλη και στη λεκάνη των Σερρών. Στις ελώδεις περιοχές γύρω από το Στρυμόνα, οι συνθήκες ζωής ήταν τραγικές, η φοβερή μάλιστα της εποχής, η ελονοσία, θέριζε τους ανθρώπους κατά χιλιάδες.

Η κατάσταση ήταν γνωστή στην Ελληνική κυβέρνηση, που ήδη από το 1919 προσανατο-

λιζόταν σε ευρείες αποξηράνσεις εδαφών σ' όλη τη Μακεδονία. Αφενός λοιπόν οι πιεστικές ανάγκες των προσφύγων για εξασφάλιση καλλιεργήσιμης γης και αφετέρου η αναγκαιότητα καταπολέμησης της ελονοσίας, υπήρξαν οι κύριοι λόγοι που οδήγησαν στην εκτέλεση των αποστραγγιστικών έργων στην πεδιάδα των Σερρών.

Η σχεδίαση και εκτέλεση των έργων ανατέθηκαν το 1928 στην εταιρία John Monks-Ulen and Co της Ν. Υόρκης. Σύμφωνα με το σχέδιο θα δημιουργείτο ένας τεχνητός ταμιευτήρας στην περιοχή της μικρής λίμνης Κερκίνης, που θα δεχόταν και θα συγκρατούσε



Το γνωστό "Νταούλι", εργαλείο ψαρέματος που χρησιμοποιείται στη λίμνη και στα ποτάμια.

ΦΩΤ.: Α. ΠΕΚΚΑΣ



ΦΩΤ.: Θ. ΝΑΖΗΡΓΙΑΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Οι Ψαράδες αδειάζουν το "νταούλι", τα τσιρόνια γεμίζουν τον πάτο της βάρκας και οι πελεκάνοι παραδίπλα περιμένουν υπομονετικά το μεζεδάκι τους.

τις πλημμύρες του Στρυμόνα και θα διευκόλυνε την αποξήρανση της μεγάλης λίμνης Αχινού στα νοτιότερα. Παράλληλα θα δημιουργούνται προστατευτικά αναχώματα στην κοίτη του Στρυμόνα, καθώς και εκτεταμένα αντιπλημμυρικά και αποστραγγιστικά έργα στο υπόλοιπο λεκανοπέδιο.

Χρησιμοποιώντας τα τελειότερα τεχνικά μέσα της εποχής η εταιρία έφερε σε πέρας το έργο σε έξι μόλις χρόνια. Έτσι το 1932 ένα φράγμα στο χωριό Λιθότοπος ανέκοψε την ροή του ποταμού, ενώ ένα ανάχωμα μήκους 7.5 χιλιομέτρων διαμόρφωσε το ανατολικό όριο της λίμνης. Το αρχικό ύψος αυτού του αναχώματος ήταν 33 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας (+33). Μια πρώτη συνέπεια

του έργου ήταν, ότι ο ταμειυτήρας απορροφούσε στο εξής την πλημμυρική δράση του ποταμού και κατακρατούσε όλες τις φερτές ύλες στον πυθμένα του. Η μεγάλη αυτή συσσώρευση φερτών υλών προξένησε μέσα στις επόμενες δεκαετίες την μείωση της χωρητικότητας του ταμειυτήρα, που οδήγησε το 1952 στην ανύψωση του αναχώματος κατά ένα ακόμη μέτρο (+34). Εκτός από αυτή την ορατή συνέπεια, η δημιουργία του ταμειυτήρα επέφερε σημαντικές διαφοροποιήσεις στις ισοροπίες των οικοσυστημάτων της ευρύτερης περιοχής. Σε γενικές όμως γραμμές, στα χρόνια που ακολούθησαν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70, η περιοχή της λίμνης Κερκίνης διαμορφώθηκε σ' έναν ολοζώντανο υγρότοπο με αμέτρητα πουλιά και ζώα και πυκνή βλάστηση.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι η υδροχαρής βλάστηση από καλαμώνες και ψάθες έφτασε να καλύπτει έκταση σχεδόν 15.000 στρεμμάτων, ενώ στα χαμηλά εδάφη γύρω από την κοίτη του ποταμού ως το Δέλτα, αναπτύχ-



ΦΩΤ: Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Θηκε ένα τεράστιο παρόχθιο δάσος, που αποτελείτο από Αρμυρίκια, Ιτιές, Σκλήθρα, Πλατάνια και Λεύκες. Τεράστια δέντρα, πυκνοί θάμνοι και αναρριχητικά φυτά, σχημάτιζαν μια πραγματική ζούγκλα, που πρόσφερε καταφύγιο σε Βίδρες, Αγριόγατες, Λύκους, Τσακάλια και αναρίθμητα πουλιά. Γερμανοί ορνιθολόγοι που έμειναν μεγάλο διάστημα στην περιοχή κατέγραψαν με ακρίβεια μια μεγάλη ποικιλία υδρόβιων πουλιών μέσα στους καλαμώνες της Κερκίνης.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε 10 ζευγάρια Λαγγόνες, που ως τότε πιστευέτο, ότι δεν αναπαράγονταν στην Ελλάδα, 50 ζευγάρια



Αναρίθμητες παπαρούνες στην δυτική όχθη της λίμνης.

Η στεριά γύρω από την Κερκίνη φοράει την άνοιξη τα λαμπρότερα χρώματά της, που αποτυπώνονται σ' αυτό το εκπληκτικό κόκκινο χαλί. Φυτείες λεύκης κοντά στον μικρό οικισμό του Αγίου Γεωργίου, στην διαδρομή ανάμεσα στην Κερκίνη και στον Λιθότοπο. (Αριστερά) Όμορφη εικόνα με λιτότητα στοιχεία στην δυτική όχθη της Κερκίνης. Στο βάθος αχνοφαίνεται η κορυφογραμμή του Μπέλλες.

ΦΩΤ.: Α. ΠΕΚΚΑΣ

Πορφυροτσικνιάδες, 340 ζευγάρια Λευκοτσικνιάδες και 550 Κρυπτοτσικνιάδες, 100 ζευγάρια Χουλιαρομύτες, που ήταν τότε η μεγαλύτερη αποικία στην Ελλάδα και, ανάμεσα σε πολλά άλλα, 40 ζευγάρια Μαυρογλάρωνα, που δεν είχαν παρατηρηθεί να φωλιάζουν από το 1921. Τη μεγάλη αυτή σημασία της Κερκίνης αναγνώρισαν αμέσως διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί και υποστήριξαν την ένταξή της στον κατάλογο των υγροτόπων διεθνούς ενδιαφέροντος, που θα προστατεύονταν από τη Συνθήκη Ραμσάρ.

Έτσι όταν το 1974 επικύρωσε η Ελλάδα την Σύμβαση Ραμσάρ, περιέλαβε και την περιοχή της Κερκίνης στον Ελληνικό κατάλογο υγροτόπων. Ο Ολλανδός ορνιθολόγος Ben Hallmann έγραφε το 1980, πως "η λίμνη Κερκίνη μπορεί άφοβα να θεωρηθεί ο πλουσιότερος υγρότοπος στην Ελλάδα...".

Με τη σειρά του ο Ολλανδός ορνιθολόγος ανέφερε για την Κερκίνη στοιχεία εκπληκτικά, όπως 700 ζευγάρια **Λευκοτσικνιάδες**, 600 **Κρυπτοτσικνιάδες**, 40 **Νυχτοκόρακες**, 70 **Πορφυροτσικνιάδες**, 120 **Χουλιαρομύτες**, 150 **Χαλκόκοτες**, 200 **Λαγγόνες**, 240 **Νανοβουτηχτάρια** και 50-100 ζευγάρια **Βαλτόπατιες**, πληθυσμοί που ήταν οι μεγαλύτεροι αυτών των ειδών στην Ελλάδα. Η Κερκίνη επίσης ήταν η δεύτερη σπουδαιότερη περιοχή φωλιάσματος στην Ελλάδα για τα **Σκουφοβουτηχτάρια**, τις **Σταχτόχηνες**, και τα **Μουστακογλάρωνα** ενώ συντηρούσε σημαντικούς πληθυσμούς **Καλαμοκανάδων**, **Νεροχελίδων** και **Πελαργών**, σε αριθμούς που ξεπερνούσαν τα 200 ζεύγη

ΦΩΤ.: Α. ΠΕΚΚΑΣ



Polygonum amphibium.

Ανθίζει την Άνοιξη και απαντάται σε ελώδεις εκτάσεις. Συναντάται σε δυο μορφές, χερσαία και υδρόβια. Η εξάπλωσή του στην Κερκίνη έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια και οφείλεται στην ανύψωση της μέγιστης στάθμης του νερού.



Scirpus sp

είναι υδρόβιο φυτό με περιορισμένη εξάπλωση στη λίμνη.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ



στα γειτονικά χωριά. Επίσης παρά την γενικότερη μείωση των αρπακτικών πουλιών βρέθηκαν να φωλιάζουν στην Κερκίνη **Τσίφτηδες, Κραυγαετοί, Θαλασσαετοί και Χρυσαιετοί**, ενώ γύρω από την λίμνη είχαν παρατηρηθεί **Βασιλαετοί, Φιδαιετοί, Σπιζαιετοί και Σταυραετοί**.

Επιπλέον τα εκτεταμένα λασποτόπια της Κερκίνης ήταν ζωτικά σημεία ανάπαυσης και ανεφοδιασμού για τεράστιους αριθμούς μεταναστευτικών πουλιών, όπως για τις διάφορες **πάπιες και χήνες**, που ξεπερνούσαν τις 70.000.

Τέλος η Κερκίνη αποτελούσε τον σπουδαιό-

τερο τόπο ξεχειμωνιάσματος στην Ελλάδα για 3000 περίπου **Λιμόζες** αλλά και για χιλιάδες **Λασποσκαλιόδρες** και **Αβοκέτες**, 600 **Αργυροπελεκάνους, Αργυροτσικνιάδες** και χιλιάδες **Κορμοράνους**. Έμοιαζε σαν όλα τα είδη της ορνιθοπανίδας, να είχαν βρει στην Κερκίνη το ιδανικό τους καταφύγιο.

1982 ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η διατήρηση για πάντα αυτής της ευδαιμονίας στον υγρότοπο της Κερκίνης θα ήταν ίσως υπερβολική ή και ρομαντική απαί-



Marsilea quattrifolia* και *Salvinia natans

Δυο είδη υδρόβιων φυτών που συνυπάρχουν αρμονικά στην Κερκίνη. Το ένα (με το τετράφυλλο φυλλάρακι) είναι η *Marsilea quattrifolia*, που υπάρχει σε δυο μορφές και στον Ελλαδικό χώρο έχει βρεθεί μόνον στην Κερκίνη. Το άλλο, που ονομάζεται *Salvinia natans*, είναι πλευστόφυτο, δηλαδή οι ρίζες του αιωρούνται στο νερό και είναι φυτό που καλύπτει μεγάλες επιφάνειες.



Ίριδα (*Iris pseudacorus*).

Είναι υδρόβιο φυτό που απαντάται στα έλη. Ανθίζει την Άνοιξη και το ύψος του ξεπερνάει το 1 μ.

τηση. Ας μην ξεχνάμε, ότι η ευαισθησία απέναντι στο περιβάλλον σπάνια αποτέλεσε προτεραιότητα στους σχεδιασμούς όχι μόνον της πολιτείας αλλά και των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα. Ούτε η διαχείριση του ταμιευτήρα της Κερκίνης ξέφυγε από τον κανόνα της προχειρότητας και της έλλειψης προγραμματισμού.

Έτσι, ενώ αρχικά οι καλλιεργούμενες και αρδευόμενες εκτάσεις ήταν 60.000 στρέμματα, το 1980 οι ανάγκες του πληθυσμού δεκαπλασιάστηκαν, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις πλησίασαν τις 600.000 στρέμματα. Ανάλογη ήταν και η αύξηση των αναγκών άρδευσης

και κατά συνέπεια των διαθεσίμων ποσοτήτων νερού.

Η άμεση και προχειρότερη λύση ήταν η διεύρυνση της χωρητικότητας της λίμνης με μια καινούργια ανύψωση των αναχωμάτων της. Εδώ βέβαια πρέπει να σημειώσουμε, ότι εξαιτίας των συνεχών προσχώσεων του Στρυμόνα, είχε ήδη μειωθεί από το 1952 η χωρητικότητα της λίμνης κατά 50% με αποτέλεσμα, οι πλημμύρες των ετών 1955,57,62 και 1963 να έχουν καταστροφικά αποτελέσματα στην πεδιάδα των Σερρών. Κάτι βέβαια που θα αποφεύγετο ή θα μετριάζετο σημαντικά αν κάθε χρόνο πραγματοποιούν-

ταν οι απαραίτητες εκβαθύνσεις. Αρχίζει λοιπόν η κατασκευή ενός μεγαλύτερου φράγματος στο Λιθότοπο - δυτικότερα του παλαιού που εγκαινιάζεται το 1982. Παράλληλα συνεχίζεται η ανύψωση του ανατολικού αναχώματος και όταν τη δεκαετία του '70 το έργο ολοκληρώνεται, το ύψος του έχει φθάσει στο επίπεδο των +39 μέτρων.



ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΓΙΔΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Κάποιος απληροφόρητος ή μη γνώστης της πραγματικότητας - όπως άλλωστε είμασταν κι εμείς - εύλογα θα αναρωτιόταν, πού τελospάντων βρίσκεται το πρόβλημα από την ανύψωση του προστατευτικού αναχώματος της λίμνης κατά πέντε επιπλέον μέτρα. Θα ήταν ένα ερώτημα απόλυτα φυσιολογικό, αν στην περιοχή κατοικούσαν μόνον άνθρωποι. Υπάρχουν όμως κι άλλοι οργανισμοί που

Ψαραετός (*Pandion haliaetus*)

όπως δηλώνει και το όνομά του, τρέφεται με ψάρια. Τα τελευταία τριάντα χρόνια δεν φωλιάζει στην Ελλάδα και εμφανίζεται μόνον κατά τους μεταναστευτικούς μήνες στην Κερκίνη. Είναι πολύ σπάνιος, αφού κάθε φορά εμφανίζονται μόνον 3-4 άτομα. Στη νότιο Ελλάδα διαχειμάζει μόνον στην Πελοπόννησο.

Θαλασσαετός (*Haliaeetus albicilla*)

Η τελευταία επιβεβαιωμένη επιτυχής αναπαραγωγή του καταγράφηκε το 1989. Από τότε το ζευγάρι - ένα από τα τέσσερα που απομένουν στην Ελλάδα - θεάται τακτικά πάνω από τη λίμνη, όμως δεν έχει κατορθώσει να μεγαλώσει νεοσσούς. Το 1995 μόνο ένα ενήλικο πουλί εντοπίστηκε στην περιοχή.

εξαρτούν την επιβίωσή τους από την ισορροπία του υγροτόπου, καλαμιώνες, νούφαρα, παρυδάτιο δάσος, πουλιά, χωρίς να συνυπολογίσουμε πολλά ακόμη όντα, ταπεινότερα. Αυτοί λοιπόν όλοι οι οργανισμοί, που στο σύνολό τους συνιστούν την έννοια του "περιβάλλοντος", με την ανύψωση του αναχώματος και κατ' επέκταση την άνοδο της μέγιστης στάθμης της Κερκίνης, βρέθηκαν ξαφνικά - ολικά ή μερικά - μέσα στο νερό. Το τραγικότερο όμως ήταν, ότι βρέθηκαν στο νερό για χρονικά διαστήματα, που ήταν - ως εκ της φύσης τους - αδύνατο ν' αντέξουν. Αν μας είναι δύσκολο ν' αντιληφθούμε αυτή την έννοια, ας φαντασθούμε τους εαυτούς μας ολότελα βυθισμένους στο νερό, για μερικά δευτερόλεπτα παραπάνω από τα όρια της φυσικής μας αντοχής. Το αποτέλεσμα είναι ένα: ασφυξία και θάνατος. Οι συνέπειες απ' αυτή την παράλογη και μονόπλευρη - υπέρ του ανθρώπου - διαχείριση του υγροτόπου ήταν άμεσες. Με την



Νεροχελώνα (*Emys orbicularis*).

Τρέφεται με ασπόνδυλα σε αντίθεση με τις χελώνες ξηράς που είναι φυτοφάγες. Στην Κερκίνη απαντώνται και τα δυο είδη που υπάρχουν στην Ευρώπη.



Βίδρα (*Lutra lutra*)

Είναι υδρόβιο θηλαστικό, που περνάει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της στο νερό. Η είσοδος της φωλιάς της είναι μια τρύπα που σκάβει δίπλα στο νερό, συνήθως σ' ένα πρანές. Η φωλιά συνεχίζεται μέσα στην ξηρά, όπου καταλήγει σε ευρύτερο θάλαμο. Η γεωγραφική εξάπλωση της Βίδρας έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, στην Κερκίνη όμως εξακολουθεί να απαντάται σε ικανοποιητικούς αριθμούς. Τρέφεται με ψάρια, αμφίβια, αυγά και μικρούς νεοσσούς. Η παρουσία της σ' έναν τόπο είναι δείκτης καθαρότητας του περιβάλλοντος.



επέκταση της λίμνης προς τα Β-ΒΔ κατά δυο περίπου χιλιόμετρα, μεγάλες εκτάσεις καλαμιώνων κατακλύσθηκαν μόνιμα από το νερό και εξαφανίσθηκαν, προκαλώντας σοβαρή διατάραξη στο οικοσύστημα της συγκεκριμένης περιοχής. Ο εκπληκτικός τάπητας των νουφάρων στα ΒΔ - μοναδικός για την έκτασή του σ' όλη την Ελλάδα - συρρικνώθηκε δραματικά από τα 3.250 στρέμματα το 1990, σε 500-800 το 1995 και σε λιγότερα από 300 στρέμματα το 2000. Ανάλογη ήταν και η μείωση της έκτασης των ταπήτων νεροκάστανου στα ρηχά νερά της περιοχής. Και τι να πει κανείς για την τύχη της "ζούγκλας", που στα τέλη της δεκαετίας του '70 είχε τόσο πολύ εντυπωσιάσει, με την απίστευτη ποικιλία ζώων και πουλιών τους Γερμανούς και άλλους ορνιθολόγους. Το σπανιότατο εκείνο παρυδάτιο δάσος με τα αρμυρίκια, τα 4-5 είδη ιτιάς και τα σκλήθρα, χρόνο με το χρόνο αργοπεθαίνει. Το 1982 ακόμα η έκτασή του ανερχόταν σε 7500 στρέμματα περίπου. Σήμερα παρα-



Θρακοβελονίτσα (*Cobitis stroumicae*)

Είναι ενδημικό είδος της Β. Ελλάδας. Έχει μήκος 10-11 εκατοστά, κρύβεται μέσα στον πυθμένα και δεν έχει εμπορική αξία.



Η Καραβίδα που απαντάται σε συγκεντρώσεις γλυκού νερού και σε ορεινά ρέματα είναι δείκτης καθαρότητας των νερών. Σήμερα είναι πολύ σπάνια ενώ παλιότερα υπήρχαν πολύ περισσότερες.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ



Μουρμουρίτσα (*Rhodeus sericeus amarus*) είναι ένα ψαράκι μήκους περίπου 6 εκ. χωρίς εμπορική αξία. Αξιοσημείωτος είναι ο τρόπος αναπαραγωγής. Το θηλυκό βρρίσκει ένα ζωντανό μύδι και μέσα εκεί εναποθέτει τα αυγά, που κατεβαίνουν από ένα σωλήνα που βρίσκεται στην κοιλιά του. Κατά τη διάρκεια της εναπόθεσης των αυγών μέσα στο ζωντανό μύδι, το αρσενικό βρρίσκει από πάνω και με το σπέρμα που απελευθερώνει τα γονιμοποιεί.



πάνω από το μισό έχει εξαφανισθεί, δεν υπερβαίνει τα 3.000 στρέμματα.

Δεν πάει πολύς καιρός, που με το Γιάννη Ρέκλο, είχαμε την δραματική εμπειρία να βαδίσουμε ανάμεσα στα αραιά απομεινάρια του. Το αποκορύφωμα όμως της αναληθσίας των αρμοδίων ήταν, ότι πριν κατακλυσθεί η περιοχή απ' τα νερά, επιτρέπη σε κατοίκους των βόρειων παραλίμνιων χωριών να ξηλεύσουν μερικές δεκάδες πελώριες αιωνόβιες ιτιές, αληθινά μνημεία της φύσης. Μαζί με τις ιτιές έπαψαν να υπάρχουν εκατοντάδες

φωλιές από χουλιαρομούτες, κορμοράνους, ερωδιούς και χαλκόκοτες. Η πρακτική και αναπόφευκτη συνέπεια της συρρίκνωσης του δάσους - ίσως και κάτω από 1000 στρέμματα σε μερικά χρόνια - θα είναι η δραματική μείωση ή και οριστική εξαφάνιση κάποιων πουλιών, που φωλιάζουν και αναπαράγονται στις φωλιές των δέντρων. Κορμοράνοι, χουλιαρομούτες, τσικνιάδες, γλαρόνια, σκουφοβουτηχτάρια θα πάψουν να αναπαράγονται και θα εμφανίζονται μόνον σαν περιστασιακοί επισκέπτες κατά τη διάρκεια της μετανά-



ΦΩΤ: Γ. ΡΕΚΛΟΣ



ΦΩΤ: Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Πρόσθετες ρίζες που βγάζουν οι ιτιές από τον κορμό, προσπαθώντας μ' αυτό τον τρόπο ν' αντιδράσουν στην πολύμηνη παραμονή (2-4 μήνες) του κορμού σε νερό μεγάλου βάθους, που είναι βέβαια αποτέλεσμα της ανόδου της στάθμης του νερού μετά την ανύψωση του αναχώματος. Ο θάνατος του δέντρου μετά από μερικά χρόνια είναι αναπόφευκτος.

Τα απομεινάρια των εκατοντάδων δέντρων μιλούν εύγλωττα για την φοβερή καταστροφή του άλλοτε θαλαρού παραποτάμιου δάσους.

στευσης.

Η καταστροφή όμως του δάσους δεν επιδρά μόνον στην ορνιθοπανίδα αλλά επιφέρει μια συνολική διατάραξη του οικοσυστήματος (ψάρια και άλλοι μικροοργανισμοί) που ζει και αναπτύσσεται στις ρίζες των δέντρων, με απρόβλεπτες συνέπειες σε όλη την τροφική αλυσίδα.

Ούτε όμως η ιχθυοπανίδα έμεινε ανεπηρέαστη αφού οι επιπτώσεις που παρατηρήθηκαν ήταν, η μετατόπιση της ζώνης των παρόχθιων βιοκοινωνιών με συνέπεια την κατα-

στροφή τους, η ποσοτική μείωση της πλειοψηφίας των ιχθυοπληθυσμών (τα είδη που μειώθηκαν είναι κυρίως το γριβάδι, ο γουλιανός, το χέλι, η τούρνα, δηλαδή τα εμπορεύσιμα είδη ενώ άλλα είδη αυξήθηκαν όπως η πεταλούδα), ο κίνδυνος εξάλειψης ποικίλων ειδών και η μείωση της βιοποικιλότητας των ειδών με αποτέλεσμα την αστάθεια του οικοσυστήματος. Εν τούτοις η Κερκίνη εξακολουθεί να παραμένει η παραγωγικότερη από πλευράς αλιευτικής απόδοσης λίμνη της Ελλάδας. Τα ψάρια της εξάλ-



Στο γλυκό φως του ανοιξιάτικου δειλινού πελεκάνοι και κορμοράνοι ησυχάζουν, οι πρώτοι στα νερά της λίμνης και οι άλλοι ψηλά στις φωλιές τους, χωρίς να ενοχλούνται από την ανθρώπινη παρουσία.

λου είναι πολύ καλής ποιότητας, αφού η οξυγόνωση του νερού της είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Η οξυγόνωση αυτή οφείλεται στην συνεχή εισροή νερού από το Στρυμόνα, που έχει σαν αποτέλεσμα την ανανέωση του νερού της λίμνης 13 φορές κατά τη διάρκεια του έτους. Οι αλιευτικές βέβαια αποδόσεις της Κερκίνης στη σημερινή εποχή δεν συγκρίνονται με τις αντίστοιχες του παρελθόντος αφού, τόσο ο Αριστοτέλης κατά την αρχαιότητα, όσο και ο περιηγητής W.Leake το 1806, κάνουν λόγο για τεράστιες ποσότητες χελιών που πιάνονταν στον ποταμό Στρυμόνα και στη λίμνη. Χέλια εξακολουθούν να υπάρχουν στο Στρυμόνα, η πρόσβασή τους όμως στη λίμνη, μετά την κατασκευή του νέου φράγματος στον Λιθότοπο, είναι αδύνατη.

Οι παλιοί Ψαράδες διηγούνται, πως μερικές δεκαετίες πριν πιάνονταν στη λίμνη Γουλιανοί, που ξεπερνούσαν κάποτε τα 100 κιλά σε

βάρος. Σήμερα οι γουλιανοί είναι σπάνιοι στη λίμνη, πιάνονται κυρίως στο ποτάμι, χαμηλότερα από το φράγμα. Το Γριβάδι της Κερκίνης, που κάποτε ήταν φημισμένο όχι μόνον για την νοστιμιά αλλά και για τις ποσότητές του, έχει τα τελευταία χρόνια ελαττωθεί σημαντικά. Ως κυριότερη αιτία θεωρείται η λαθραλιεία και υπεραλίευση, δεν αποκλείεται όμως να έχει επηρεασθεί η αναπαραγωγή των γριβαδιών από την ελάττωση των ρηχών νερών και της υδρόβιας βλάστησης, που του είναι απαραίτητα για να γεννήσει τα αυγά του. Σοβαρή μείωση έχει υποστεί και η Τούρνα, ένα από τα νοστιμότερα ψάρια της Κερκίνης. Παρά τη μείωσή της πάντως, εξακολουθεί να εμφανίζεται πού και πού στα ταβερνάκια των χωριών.

Κι ενώ όλα τα παραπάνω ψάρια, που έχουν και την μεγαλύτερη εμπορική αξία στη λίμνη, μειώθηκαν σημαντικά, κάποια άλλα είδη, πολύ κατώτερης εμπορικής και γευστικής αξίας, αυξήθηκαν κατακόρυφα. Τα είδη αυτά είναι το Σίρκο, το Ασπρογριβάδο, το Τσιρώνι, η Πεταλούδα (η πεταλούδα θεωρείται ενδημικό του Στρυμόνα και του Έβρου) και το Ηλιόψαρο που έφθασε από τη Βουλγαρία μέσω του Στρυμόνα.

Έτσι όπως φτάνουν οι ψαράδες και πλευρίζουν στην ακρολιμνιά, είτε στο "Λιθότοπο"



είτε στο "Λιμάνι", είναι μια εικόνα που πάντα τραβάει τους επισκέπτες της Κερκίνης.

Και δεν είναι μόνον οι γραφικές φιγούρες των ψαράδων με τα αδιάβροχα, τις κουκούλες και τις μπότες ούτε η θέα των σπαρταριστών ψαριών, που ξεχειλίζουν στον πάτο της ψαρόβαρκας. Είναι πάνω απ' όλα οι φτερωτοί φίλοι του ψαρά, οι **Πελεκάνοι**, που μαγνητίζουν τη ματιά του επισκέπτη.

Χρόνια τώρα οι πελεκάνοι της Κερκίνης, όπως στα ψαροκάϊκα οι γλάροι, φτεροκοπάνε άφοβα γύρω από τη βάρκα, συνοδεία τιμητική ως τη στεριά. Πανέμορφοι, πληθωρικοί και χιονόλευκοι, δεν διστάζουν ν' ανεβούν στην κουπαστή, περιμένουν με υπομονή το μεζεδάκι τους. Κάποιοι άλλοι προχωράνε περισσότερο, προτιμούν να πάρουν το ψαράκι τους απ' το χέρι του ψαρά. Είναι αδύνατο να δει κανείς σε άλλη λίμνη ψαρά και πελεκάνο δίπλα-δίπλα, με τέτοια σχέση εμπιστοσύνης και φιλίας. Θυμίζει συμφωνία μυστική, παράδοση που στέριωσε από χρόνια ανάμεσα στα πουλιά και στους ανθρώπους.

Η ΛΙΜΝΗ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Έτσι καθώς κοιτάζω τα πουλιά στην επιφάνεια της λίμνης σκέφτομαι πόσο διακριτική και ντελικάτη είν' η παρουσία τους

Καθαρισμός Τούρνας στο "Λιμάνι", το επίγειο του χωριού Κερκίνη. Η Τούρνα (*Esox lucius*) είναι ένα πολύ νόστιμο ψάρι, που μπορεί να γίνει αρκετά μεγάλο, οι πληθυσμοί του όμως έχουν ελαττωθεί πολύ τα τελευταία χρόνια.

στο χώρο, πόση ομορφιά και αξία δίνουν στο τοπίο, στην ίδια την έννοια της ζωής.

Τίποτε δεν ζητούν, τίποτε δεν διεκδικούν από τον άνθρωπο, μόνα τους χτίζουν τις φωλιές, μεγαλώνουν τα μικρά τους, ψάχνουν και βρίσκουν την τροφή τους.

Το μόνο που μας ζητούν είναι να σεβασθούμε την ησυχία τους, το δικαίωμα να συνυπάρχουν μαζί μας ειρηνικά, στον μικρό δικό τους χώρο, που τους χάρισε η φύση. Απροσάλευτα όπως είναι και ανίσχυρα στις αποφάσεις των ανθρώπων, τα πουλιά της Κερκίνης είδαν τον τρόπο ζωής τους να επηρεάζεται σημαντικά μετά την μεγάλη ανύψωση της στάθμης του νερού που αποφάσισαν οι άνθρωποι. Περιγράφει με θαυμαστό τρόπο ο Νίκος Πέτρου στο βιβλίο του για την Κερκίνη, όλες αυτές τις μικρές και μεγάλες μεταβολές στον τρόπο ζωής και στις συνθήκες των

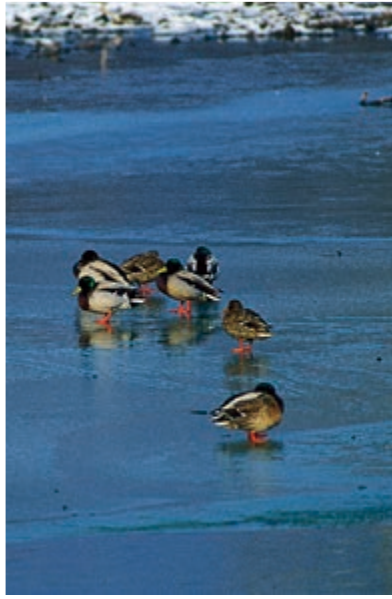
Πρασινοκέφαλες πάπιες (*Anas platyrhynchos*)

στην παγωμένη επιφάνεια της Κερκίνης. Παλιότερα φώλιαζαν στην Κερκίνη σε μεγάλους αριθμούς, σήμερα όμως έχουν μειωθεί εξαιτίας της ανύψωσης της στάθμης του νερού, που έχει επηρεάσει αρνητικά τους τόπους φωλιάσματος που είναι το έδαφος, οι νησίδες και οι άκρες του νερού. Στην όχθη της λίμνης διακρίνεται χιόνι, που πέφτει κυρίως τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Σε περιπτώσεις που επικρατούν χαμηλές θερμοκρασίες οι άκρες ή ακόμα και ολόκληρη η λίμνη είναι δυνατόν να παγώσουν, όπως συνέβη τον Ιανουάριο του 1992, οπότε τα περισσότερα πουλιά αναγκάστηκαν να μετακινηθούν.

Κάποιες μέρες του χειμώνα η λίμνη είναι γκρίζα και μελαγχολική. Ακόμα κι έτσι όμως η Κερκίνη είναι όμορφη, πάντα κάτι έχει να δώσει στον επισκέπτη.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-
ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

πουλιών. Ας παρακολουθήσουμε για λίγο τις εξαιρετικά ενδιαφέρουσες και εύστοχες παρατηρήσεις του. Έστω και θεωρητικά, είναι μια ξενάγηση με μεγάλη σημασία για κάθε μελλοντικό επισκέπτη της Κερκίνης. Πρέπει αρχικά να πούμε, ότι η Κερκίνη είναι ένα σπάνιο φαινόμενο υγροτόπου που συγκεντρώνει τέτοια ποικιλότητα ορνιθοπανίδας, σε τόσο μεγάλους αριθμούς. Πλησιάζουν τα 300 τα είδη των πουλιών που έχουν καταγραφεί στη λεκάνη της λίμνης και στα γύρω βουνά. Απ' αυτά, σχεδόν 140 είδη αναπαράγονται στην περιοχή, 171 έχουν παρατηρηθεί κατά τις μεταναστευτικές περιόδους και 134 είδη παραμένουν και το χειμώνα. Κάποιες αλλαγές μετά το 1982 ήταν άμεσες και θεαματικές, ενώ άλλες συνεχίζονται ακόμα, αφού οι οικότοποι εξακολουθούν να





εξελίσσονται και να προσαρμόζονται. Μια γενική όμως μεταβολή που σημειώθηκε ήταν η αύξηση των ψαροφάγων πουλιών και αυτών που προτιμούν τα βαθύτερα νερά σε βάρος των ειδών που προτιμούν κυρίως βαλτώδεις τόπους κατοικίας. Δυο είδη, ο **Καλαμοτριλιστής** (*Locustella luscinioides*) και ο **Καλαμόκιρκος** (*Circus aeruginosus*), που αναπαράγονται αποκλειστικά σε καλα-

μιώνες, σταμάτησαν να φωλιάζουν στην Κερκίνη αμέσως μετά την εξαφάνιση των καλαμιών. Έτσι καθώς ανέβαιναν τα νερά και πλημμύριζαν τα υγρολίβαδα δυο ακόμη είδη πουλιών σταμάτησαν να φωλιάζουν στην Κερκίνη. Ήταν οι **Καλαμοκανάδες** (*Himantopus himantopus*) και τα **Νεροχελίδονα** (*Glaucopis pratensis*). Το ίδιο συνέβη και με τις **Πετροτριλίδες**



(*Burhinus oedicnemus*), που μόλις οι στεγνότερες περιοχές γύρω από την κοίτη του ποταμού κατακλύσθηκαν από νερά, έσπευσαν να εξαφανισθούν. Ένα άλλο είδος που επηρεάστηκε σημαντικά είναι οι **Πρασινοκέφαλες** πάπιες (*Anas platyrhynchos*), που, μη βρίσκοντας πια ρηχά βοσκοτόπια, έχουν μειώσει σοβαρά τον αριθμό τους.

Τρία ακόμη είδη πουλιών ελαττώθηκαν σοβαρά. Είναι οι **Κρυπτοσικινιάδες** (*Ardeola ralloides*), οι **Χουλιαρομούτες** (*Platalea leucorodia*) και οι **Χαλκόκοτες** (*Plegadis falcinellus*). Όλα αυτά τα πουλιά τρέφονται κυρίως με ασπόνδυλα και λιγότερο με ψάρια. Η τροφή τους βρίσκεται κυρίως στα ρηχά, λασπώδη μέρη που βέβαια περιορίστηκαν σημαντικά μετά την ανύψωση της στάθμης των νερών.

Η φυσιολογική αντίδραση των πουλιών αυτών ήταν ν' απομακρυνθούν από την Κερκίνη και ν' απομείνουν πια ελάχιστα. Θύματα της ανύψωσης της στάθμης υπήρξαν και οι **Σταχτόχηνες** (*Anser anser*), που είδαν το νερό να ανεβαίνει και να καταστρέφει τις φωλιές τους, με αποτέλεσμα να απομείνουν ακόμα ελάχιστα ζευγάρια.

Δεν συνέβη όμως το ίδιο με κάποια άλλα είδη πουλιών, τα ψαροφάγα. Η αύξηση της βιομάζας των ψαριών είχε σαν αποτέλεσμα την αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των **Λευκοσικινιάδων** (*Egretta garzetta*) των **Νυχτοκόρακων** (*Nycticorax nycticorax*) και των **Σταχτοσικινιάδων** (*Ardea cinerea*). Το ίδιο ισχύει και για τα καταδυτικά ψαροφάγα πουλιά, όπως τα **Σκουφοβουτηχτάρια** (*Podiceps cristatus*), τα **Νανοβουτηχτάρια** (*Tachybaptus ruficollis*) και οι **Λαγγόνες** (*Phalacrocorax bygmaeus*).

Οι **Κορμοράνοι** (*Phalacrocorax carbo*) φώλιασαν για πρώτη φορά στην Κερκίνη το 1986 σε νεκρά δέντρα στην περιφέρεια του δάσους. Μέσα σε μια δεκαετία ο πληθυσμός τους εκτινάχθηκε σε περισσότερα από 1800 ζευγάρια και σήμερα υπολογίζεται, ότι είναι περισσότερα από 2000 ζευγάρια.

Θα ήταν ίσως άσκοπο ή και κουραστικό, αν συνεχίζαμε ν' απαριθμούμε με λεπτομέρειες τα δεκάδες πουλιά που επηρεάστηκαν θετικά ή αρνητικά από την σταδιακή μεταβολή του οικοσυστήματος σε κάποιες περιοχές της Κερκίνης. Είναι πιθανόν οι συνολικοί αριθμοί των φτερωτών κατοίκων της περιοχής να αυξήθηκαν, κάποια είδη όμως εξαφα-



Λευκοσικινιάς
(*Egretta garzetta*)

ΦΩΤ: Α. ΠΕΚΚΑΣ

Λευκοσικινιάδες σε εναέρ χορευτικές φιγούρες, μια μαγική στιγμή που κατόρθωσε να αποτυπώσει ο φακός του φωτογράφου. Είναι ένα είδος μεταναστευτικού ερωδιού, που φωλιάζει στο παραποτάμιο δάσος, καλυμμένο μέσα στα ψηλότερα σημεία της φυλλωσιάς του δέντρου. Η τροφή του αποτελείται κυρίως από ψάρια και αμφίβια και γι' αυτό το λόγο απαντάται στην Κερκίνη σε ικανοποιητικούς αριθμούς. Στις όχθες της λίμνης αλλά και σε γειτονικά χωράφια αναγνωρίζεται πολύ εύκολα από το χιονόλευκο χρώμα και το εντυπωσιακό του παράστημα.



ΦΩΤ: Ν. ΠΕΤΡΟΥ

Βαλτογλάρονα (*Chlidonias niger*, *Chlidonias hybridus*)

Γεννούν τα αυγά τους μέσα σε ανάλαφρες φωλιές, πάνω στα πλατιά σαρκώδη φύλλα των Νούφαρων. Το 1995 η αποικία τους στην Κερκίνη ήταν η μεγαλύτερη στην Ελ-λάδα και αριθμούσε περίπου 300 ζευγάρια Μαυρογλάρονα και Μουστακογλάρονα.

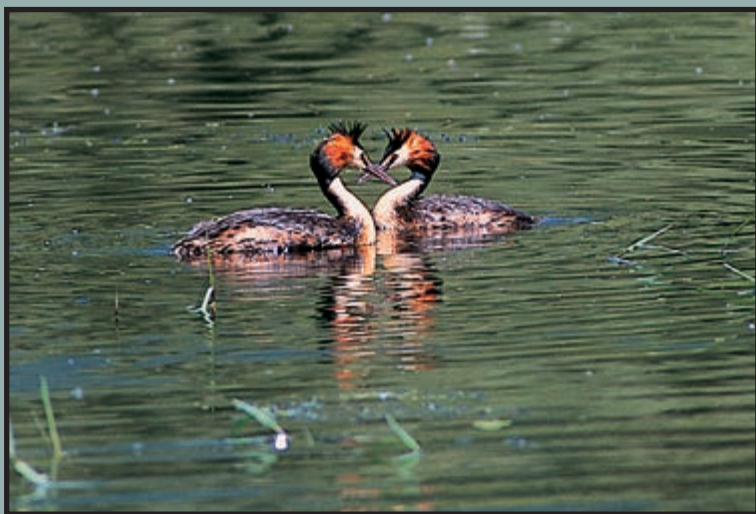
Σκουφοβουτηχτάρα (*Podiceps cristatus*)

Είδος που ανήκει στις καταδυτικές πάπιες και τρέφεται αποκλειστικά με ψάρια. Στην Κερκίνη απαντάται ο μεγαλύτερος αναπαραγόμενος πληθυσμός στην Ελλάδα, που αριθμεί περισσότερα από 2000 ζεύγη. Την άνοιξη παρατηρεί κανείς τις εντυπωσιακές ερωτικές επιδείξεις του αρσενικού, που μάλιστα συνοδεύονται από φωνές.

Η φωλιά του είναι ένας ογκώδης σωρός από υδρόβια φυτά στηριγμένος σε μια τούφα ψαθιά, με το μεγαλύτερό της μέρος κάτω από το νερό.



ΦΩΤ: Ν. ΠΕΤΡΟΥ



ΦΩΤ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΑΔΗΣ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

νίσθηκαν και δεν επέστρεψαν ποτέ. Και ούτε προμηνύεται ευσιώνω το μέλλον για τους πληθυσμούς των αναπαραγόμενων στην Κερκίνη πουλιών, εκτός εάν παρθούν μέτρα επανόδου της στάθμης του νερού στα παλαιότερα επίπεδα.

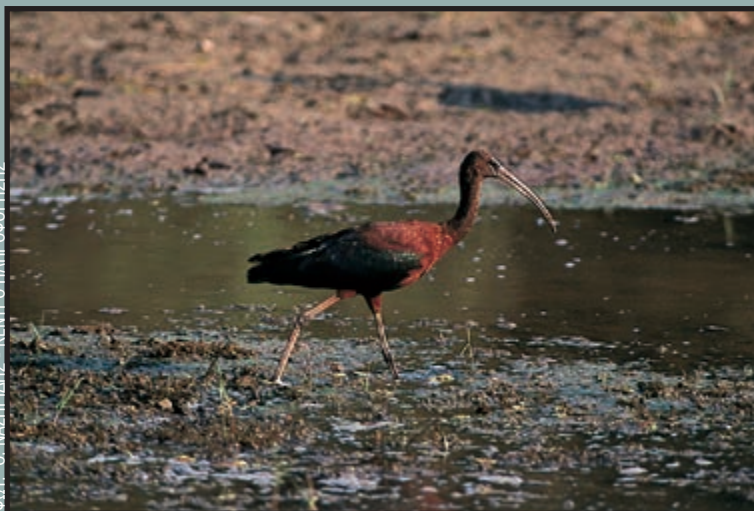
Η Λίμνη Κερκίνη πάντως, παρά την ανθρώπινη επέμβαση εξακολουθεί να παραμένει ο σημαντικότερος υγρότοπος στην Ελλάδα και ένας από τους σημαντικότερους στην Ευρώπη. Είναι η σπουδαιότερη περιοχή αναπαραγωγής για τους **Ερωδιούς** της οικογένειας *Ardeidae*, για τους **Κορμοράνους** και τα **Βαλτογλάρονα** και το μοναδικό πλέον σημείο που φωλιάζουν **Χαλκόκοτες**.

Εδώ επίσης συντηρείται η μεγαλύτερη αναπαραγόμενη αποικία **Λαγγόνων** στη νότια Ευρώπη μετά το Δέλτα του Δούναβη. Είναι επιπλέον η σπουδαιότερη τοποθεσία των Βαλκανίων για τις **Χου-**



Καστανοκέφαλος Γλάρος (*Larus ridibundus*)

φωλιάζει ευκαιριακά σε βολικά σημεία της λίμνης.



Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*)

είναι ανοιξιότικος επισκέπτης της Κερκίνης και αποτελεί είδος που τα τελευταία χρόνια σπανίζει όλο και περισσότερο στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Τρέφεται κυρίως με μικροοργανισμούς αλλά και ψάρια. Η Κερκίνη είναι η μοναδική περιοχή της Ελλάδας που φωλιάζει η Χαλκόκοτα, είναι δε επίσης η σπουδαιότερη

τοποθεσία των Βαλκανίων για την Χαλκόκοτα. Κυρίως μικροοργανισμοί αλλά και ψάρια αποτελούν τη συνήθη τροφή της Χαλκόκοτας

Λιαρομύτες και τις **Χαλκόκοτες**, είδη που έχουν ελαττωθεί σοβαρά σ' όλη την Ευρώπη.

Παρά την οριστική κατάκλιση της παλιάς παρόχθιας ζώνης, εξακολουθούν να ξεχειμωνιάζουν στην Κερκίνη μερικές εκατοντάδες **Λιμόζες** (*Limosa limosa*), πουλιά που μέχρι το 1984 αριθμούσαν κατά μέσο όρο 3000 άτομα το χρόνο. Άλλα επίσης πουλιά, που παρά τη δραματική μείωσή τους εξακολουθούν να υπάρχουν στην Κερκίνη είναι οι **Λασποσκαλίδρες** (*Calidris alpina*) και οι **Αβοκέττες** (*Recurvirostra avosetta*).

Σε ικανοποιητικούς αριθμούς, παρά τη μείωσή τους, εμφανίζονται οι Πρασινοκέφαλες πάπιες και οι λοιπές πάπιες επιφανείας, όπως Καπακλήδες, Σφυριχτάρια, Χουλιάρόπαπια και Ψαλίδα.

Ξεχειμωνιάζουν επίσης Ασπρομετωπόχηνες, Χωραφόχηνες και

Νανόχηνες. Όλες οι καταδυτικές πάπιες, όπως τα Βουτηχάρια, τα Σβουρδούλια και οι Φαλαρίδες αυξήθηκαν μετά το 1982 σημαντικά.

Όλοι αυτοί οι μεγάλοι αριθμοί των υδρόβιων πουλιών προσελκύουν το χειμώνα και πολυάριθμα αρπακτικά όπως **Στικταετούς** (*Aquila clanga*), **Θαλασσαετούς**, (*Haliaeetus albicilla*) **Βασιλαετούς** (*Aquila heliaca*), **Πετρίτες** (*Falco peregrinus*), **Νανογέρακα** (*Falco columbarius*), **Βαλτόκιρκους** (*Circus cyaneus*) και **Χρυσογέρακες** (*Falco biarmicus*).

Τα πουλιά όμως, που σε μεγάλο βαθμό έχουν κάνει διάσημη την Κερκίνη, είναι οι **Αργυροπελεκάνοι** (*Pelecanus crispus*) και οι

προσέγγιση των ανθρώπων και κυρίως των μικρών παιδιών μ' έναν από τους πιο χαρακτηριστικούς και γραφικούς εκπροσώπους της φτερωτής κοινωνίας της Κερκίνης. Και είναι πιστεύουμε αυτονόητη η μεγάλη σημασία αυτής της προσέγγισης με τη Φύση, ιδιαίτερα στις ευαίσθητες παιδικές ηλικίες, για την διαμόρφωση της κατοπινής περιβαλλοντικής τους συνείδησης.

Είναι λοιπόν η Κερκίνη ο σπουδαιότερος τόπος ξεχειμωνιάσματος στην Ευρώπη για τους Αργυροπελεκάνους. Μέχρι το 1990 είχαν καταγραφεί περισσότεροι από 600 Αργυροπελεκάνους μαζί με μικρότερους αριθμούς από Ροδοπελεκάνους. Από τότε οι



ΦΩΤ.: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Ροδοπελεκάνοι (*Pelecanus onocrotalus*). Με τους μεγάλους τους αριθμούς, την πληθωρικότητα του μεγέθους αλλά και την ιδιαίτερη σχέση που έχουν αναπτύξει με τον άνθρωπο-και κυρίως τους ψαράδες της λίμνης-οι πελεκάνοι αποτελούν εδώ και χρόνια για την Κερκίνη, το αδιαφιλονίκητο σύμβολό της. Σε κανέναν άλλο υγρότοπο της Ελλάδας δεν έχει κανείς τη δυνατότητα να θαυμάσει από τόσο κοντά τις επιβλητικές φιγούρες των πελεκάνων έτσι όπως καθρεφτίζονται ολόλευκες στα γαλήνια νερά, τις χαριτωμένες και απρόβλεπτες κινήσεις τους, τον μοναδικό τρόπο που τρέφονται με τα ψάρια που τους πετάνε οι ψαράδες.

Η εμπειρία αυτή με τους πελεκάνους της Κερκίνης πιστεύουμε πως είναι ένα από τα γεγονότα που συντελούν αποφασιστικά στην

Πελεκάνοι και ψαράδες, μια ειρηνική συνύπαρξη που έχει ξεκινήσει εδώ και πολλά χρόνια και αποτελεί στην λίμνη Κερκίνη ένα φαινόμενο μοναδικό.

Ώριμος Αργυροπελεκάνος (Pelecanus crispus),

σε ηλικία αναπαραγωγής που φαίνεται από το κόκκινο χρώμα στην σακούλα του ράμφους του, σε αντίθεση με τις νεαρές ηλικίες, που η σακούλα έχει χρώμα υποκίτρινο.

αριθμοί τους έχουν αυξηθεί και τα πουλιά που δεν αναπαράγονται και δεν μετακινούνται στην Πρέσπα, παραμένουν στη λίμνη και πέρα απ' το χειμώνα. Εξαιτίας μάλιστα της αφθονίας των ψαριών αρκετά πουλιά μένουν και όλο το καλοκαίρι.

Στις αρχές Οκτωβρίου του 1994, όταν η στάθμη του νερού ήταν ιδιαίτερα χαμηλή, καταμετρήθηκαν στη λίμνη 800 Ροδοπελεκάνοι και 1200 Αργυροπελεκάνοι, κάτι που αποδεικνύει την αναμφισβήτητη σπουδαιότητα της Κερκίνης, αν σκεφθεί κανείς, πως ο παγκόσμιος πληθυσμός των Αργυροπελεκάνων υπολογίζεται μόλις σε 4000 ζευγάρια.

Άλλο ένα είδος πουλιών, που με την εξωτική του παρουσία ομορφαίνει όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια την Κερκίνη είναι τα **Φοινικόπτερα**, τα πασιγνωστα **Φλαμίγκο**



ΦΩΤ: Ν. ΠΕΤΡΟΥ



Κορμοράνος (*Falacrocorax carbo*)

φωλιάζει όλο το χρόνο, δηλαδή αναπαράγεται στην Κερκίνη. Η αποικία του, που ξεπερνά τα 2000 ζεύγη, είναι η μεγαλύτερη αποικία του είδους στη Βαλκανική. Τρέφεται με ψάρια και ο μεγάλος πληθυσμός του οφείλεται στην άφθονη τροφή που βρίσκει στην Κερκίνη.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ



(*Phoenicopterus ruber*). Θεωρητικά τα Φλαμίγκο εμφανίζονται στο τέλος του καλοκαιριού και κάποια απ' αυτά μένουν και το χειμώνα. Τη φετινή όμως Άνοιξη μερικά Φλαμίγκο παρέτειναν την παραμονή τους στην Κερκίνη.

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΦΛΑΜΙΓΚΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΕΛΕΚΑΝΟΥΣ

Αρχές Μάρτη του 2001. Στο επίνειο του χωριού Κερκίνη, στο "Λιμάνι", το ανοι-

ξιάτικο απομεσήμερο είναι αφύσικα ζεστό. Κατεβαίνουμε τα απότομα πρανή της ακρολιμνιάς, μια μεγάλη βάρκα είναι αραγμένη δίπλα σε άλλες και μας περιμένει.

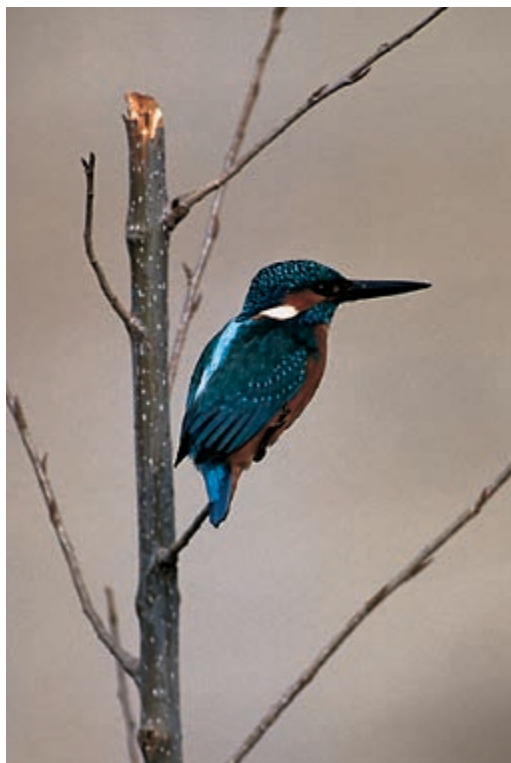
Παρατηρώ το Γιάννη Ρέκλο όπως ρυθμίζει τις τελευταίες λεπτομέρειες, σωσίβια, αντιανεμικά, κυάλια, φωτογραφικές μηχανές. Πηδάμε μέσα στη βάρκα, βάζουμε μπρος και ξεκινάμε. Σχίζει με ταχύτητα η πλήρη το νερό, η επιφάνεια είναι τόσο λεία και ακύμαντη, που η βάρκα μοιάζει να γλιστρά σε παγωμένη



Κρυπτοτσικνιάς (*Ardeola ralloides*)

Ένας από τους μικρότερους σε μέγεθος ερωδιούς. Τρέφεται κυρίως με ασπόνδυλα και πολύ λιγότερο με ψάρια , επομένως χρειάζεται ρηχά, λασπώδη μέρη για να βρει εύκολα την τροφή του. Κατά την περίοδο αναπαραγωγής οι ενήλικοι Κρυπτοτσικνιάδες αποκτούν μακριά λοφία και η βάση του ράμφους τους παίρνει βαθύ τουρκουάζ χρώμα

ΦΩΤ.: Ν. ΠΕΤΡΟΥ



Αλκυόνα (*Alcedo atthis*),

βρίσκεται όλο το χρόνο στην Κερκίνη και φωλιάζει σε βαθιές τρύπες, περίπου ενός μέτρου, που σκάβει σε απότομα πρηνή. Τρέφεται κυρίως με ψαράκια, γι' αυτό και έχει αναπτύξει ένα ράμφος πολύ μακρύ σε σχέση με το σώμα της, που είναι περίπου 10-12 εκατοστά.

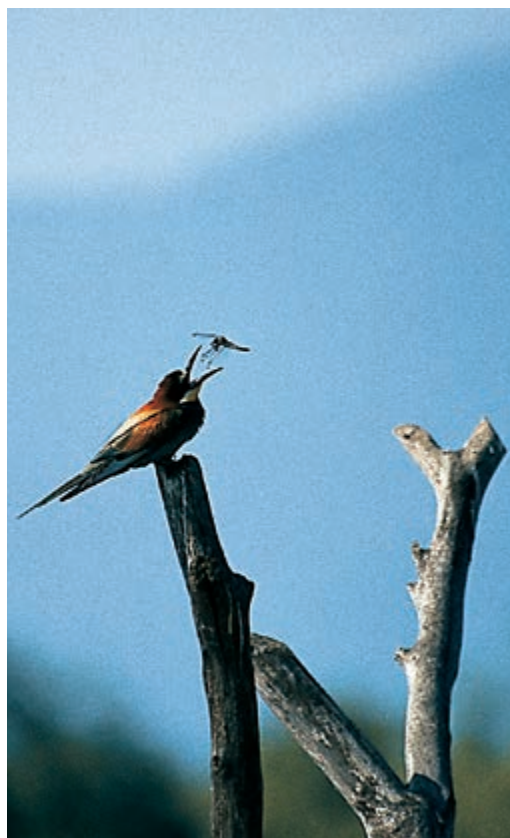
Μελισσοφάγος (*Merops apiaster*)

έρχεται την άνοιξη από την Αφρική, φωλιάζει σε τρύπες που σκάβει σε απότομα πρηνή ή στο έδαφος και τρέφεται κυρίως με μέλισσες.

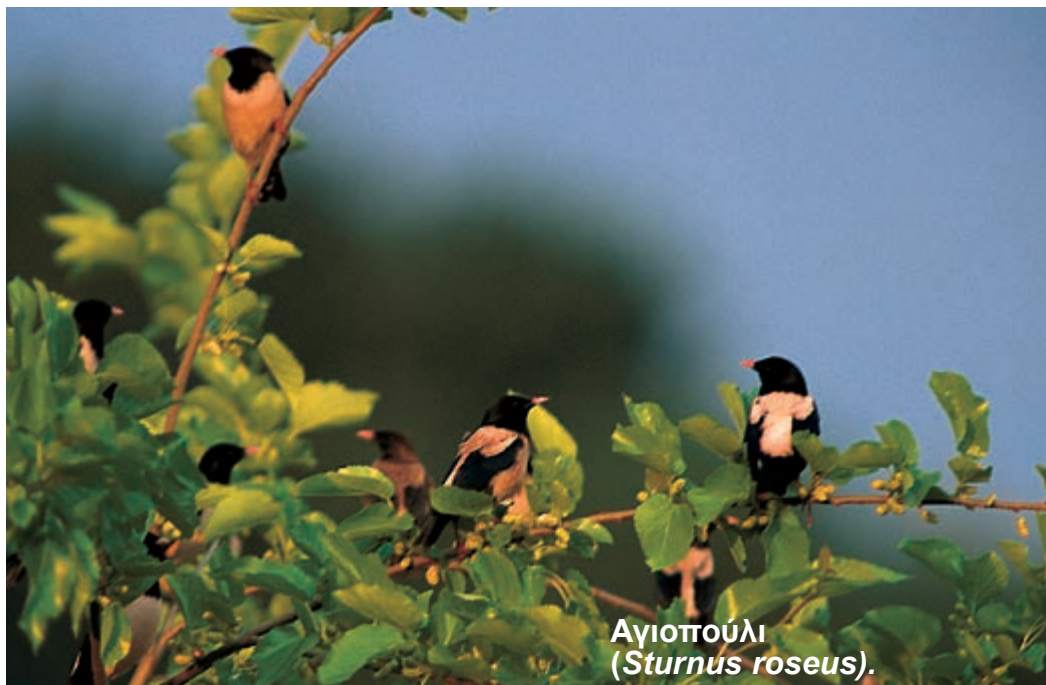
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-
ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

επιφάνεια. Κοιτάζω την Άννα, το Γιάννη, τη στεριά που όλο κι απομακρύνεται, για άλλη μια φορά βρίσκομαι στην αγκαλιά της λίμνης. Γυρίζουν οι μνήμες στο παρελθόν, 15 περίπου χρόνια πριν, όταν για πρώτη φορά αντίκριζαν τα μάτια μου το τοπίο της Κερκίνης. Όλα τότε ήταν άγνωστα, ο τόπος, οι άνθρωποι, οι ονομασίες των πουλιών και των ψαριών. Αργά, ψηλαφητά, χρόνο με το χρόνο, γινόταν όλο και πιο γνώριμη η λίμνη. Ο **Παναγιώτης Χατζηγιαννίδης** απ' το Λιθότοπο ήταν ο πρώτος που μας μίλησε με τόσο πάθος, τόση γνώση κι εμπειρία για τον τόπο του. Ύστερα ήρθε ο **Τάσος Δημαλέξης**, ο βιολόγος. Χωρίς τη βοήθεια αυτών των δυο δεν θα ήταν δυνατό να γίνει το πρώτο εκείνο άρθρο για τη λίμνη. Καλή τους ώρα, όπου κι αν βρίσκονται...

Ο Γιάννης κατεβάζει τις στροφές της μηχανής, η ταχύτητα της βάρκας χαμηλώνει. Κάτι φαίνεται ν' ασπρίζει στον ορίζοντα, εκεί στα βόρεια, που η επιφάνεια της λίμνης μοιάζει να συναντιέται με το δάσος. Μέσα από τα κυάλια προβάλλουν αμέσως ολοκάθαρα δυο μεγάλες συγκεντρώσεις πουλιών. Έξω από







**Αγιοπούλι
(*Sturnus roseus*).**

το δάσος, στα ρηχά της λίμνης τα Φλαμίγκο, ενώ διακόσια μέτρα βορειότερα, ανάμεσα στα πλημμυρισμένα δέντρα οι πελεκάνοι.

Έτσι όπως ρίχνει τις ακτίνες του ο ήλιος πάνω στα λευκά φτερώματα των πουλιών, το θέαμα που εξελίσσεται μπροστά μας γίνεται, όσο πλησιάζουμε, όλο και πιο συναρπαστικό. Το ερώτημα όμως που αρχίζει να μας απασχολεί είναι, πόσο κοντά θα μας αφήσουν τα πουλιά να πλησιάσουμε.

Η Άννα κι ο Γιάννης με τους τηλεφακούς στο χέρι μετακινούνται προς την πλώρη, παίρνουν ήδη από μακριά τις πρώτες φωτογραφίες. Εδώ και μερικά λεπτά έχει σβήσει η μηχανή, οι μόνοι θόρυβοι που φθάνουν ως τα αυτιά μας προέρχονται από την φωνακλάδικη κοινωνία των πουλιών. Πιάνω στα χέρια μου τα τεράστια κουπιά της βάρκας και αρχίζω να κωπηλατώ με απαλές και όσο μπορώ πιο αθόρυβες κινήσεις. Η μετακίνηση της βάρκας είναι ανεπαίσθητη πάνω στο νερό, η παρουσία μας στο χώρο συνεχίζει να είναι τόσο διακριτική, που τα πουλιά δεν εμφανίζουν κανένα σημάδι ανησυχίας.

Κάποια βέβαια Φλαμίγκο, ίσως οι εξουσιοδοτημένοι φρουροί της ομάδας, σηκώνουν πού και πού το κεφάλι τους, το κουνάνε για λίγο πέρα-δωθε, ύστερα όμως ηρεμούν και

Ένα πουλί σπάνιο, τόσο για τους αριθμούς, όσο και για την ομορφιά του. Από την Κερκίνη περνάει κατά κύματα γύρω από τον Μάιο, για διάστημα μόλις 2 έως 3 εβδομάδων και προτιμά να φωλιάζει σε βραχώδεις περιοχές.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ξαναρχίζουν να τσιμπολογούν μέσα στη λάσπη. Αντίθετα οι πελεκάνοι είναι απόλυτα αδιάφοροι, μοιάζουν σαν να μην έχουν αντιληφθεί την παρουσία μας. Σκυμμένοι όσο μπορούν στο κοίλωμα της πλώρης, ο Γιάννης και η Άννα φωτογραφίζουν συνεχώς.

-Όπου νάναι θα φύγουν, μου ψιθυρίζει ο Γιάννης. Είναι ήδη εκπληκτικό, που μας άφησαν τόσο πολύ να πλησιάσουμε.

Κωπηλατώ για μερικά μέτρα ακόμη απαλά και ξαφνικά η βάρκα ακινητοποιείται, η προπέλα της μηχανής βυθίζεται στη λάσπη, το βάθος σ' αυτό το σημείο δεν ξεπερνάει τα 20 εκατοστά.

Ήδη όμως βρισκόμαστε σε απόσταση μικρότερη των 100 μέτρων απ' τα πουλιά, που εξακολουθούν ν' ανέχονται την παρουσία μας χωρίς εμφανή ίχνη εκνευρισμού. Τα κλείστρα

**Σακαλοπαπαδίτσα
(*Remiz pendulinus*)**

είναι ανοιξιότικος
επισκέπτης που φωλιάζει
μέσα στο παρυδάτιο
δάσος και στα έλη.
Κατασκευάζει τη φωλιά
της με άνθη ιτιάς που τα
πλέκει σ' ένα κλαδί.
Τρέφεται με έντομα.





των φωτογραφικών μηχανών ανοιγοκλείνουν ασταμάτητα, τα πουλιά διακρίνονται πεντακάθαρα μπροστά μας σ' όλες τους τις λεπτομέρειες, τα φλαμίγκο με το εξαιρετο ροδαλό τους χρώμα και τις αιθέριες σιλουέτες τους και λίγο πιο πέρα οι πελεκάνοι με τα εντυπωσιακά τους ράμφη και τον πληθωρικό τους όγκο. Με τα κυάλια στα μάτια, δεν έχω καμιά δυσκολία να μετρήσω τα πουλιά, τα φλαμίγκο πλησιάζουν τα 100 ενώ οι πελεκάνοι ξεπερνούν τους 130. Πιο πίσω ακόμα, τα κλαδιά κι οι κορυφές των δέντρων μαυρίζουν από τους κορμοράνους και τις αναρίθμητες φωλιές τους.

Με κορεσμένο πια το φωτογραφικό τους μένος ο Γιάννης και η Άννα αφήνουν στο πλάι τις μηχανές, καθόμαστε όλοι αναπαυτικά, χαλαρώνουμε και απομένουμε να παρακολουθούμε για ώρα πολλή τις εξάισιες αυτές φιγούρες, όπως παίρνουν να χρυσιζουν στο φως του δειλινού. Καθώς χαμηλώνει ο ήλιος πίσω από τα Κρούσια, ένα ελαφρύ αεράκι ρυτιδώνει τα ρηχά νερά της λίμνης. Σηκώνουμε απαλά τη μηχανή, βυθίζουμε στη λάσπη τα κουπιά και απομακρυνόμαστε αργά. Όσο κι αν είναι οι κινήσεις μας αθόρυβες, δεν παύουν να είναι καθοριστικές για τα φλαμίγκο. Κάποια αρχίζουν να βημα-



Φλαμίγκο (*Phoenicopterus ruber*)

ΦΩΤ: Α. ΚΑΛΑΙΤΖΗ

τίζουν στον λασπώδη πυθμένα βιαστικά, το σύνθημα της φυγής μεταδίδεται αστραπιαία στα υπόλοιπα και, μέσα σε δευτερόλεπτα, όλα μαζί ανοίγουν τα φτερά τους. Με αργές, αρχοντικές κινήσεις, σηκώνονται μερικά μέτρα πάνω από τη λίμνη, πετούν για ένα λεπτό παράλληλα με την επιφάνεια και σταματούν λίγο πιο κάτω προς τα νότια, σε βαθύτερα σημεία της Κερκίνης. Βάζουμε πλώρη για το "Λιμάνι", ευθυγραμμίζουμε την πορεία της βάρκας με τον φωτισμένο δρόμο του ήλιου πάνω στο νερό. Πέντε λεπτά αργότερα το "μονοπάτι του δειλινού" παύει να υπάρχει, η νύχτα ήδη

Τα περίφημα Φοινικόπτερα, γνωστότερα ως Φλαμίγκο δίπλα στο παραποτάμιο δάσος, στο Βόρειο τμήμα της Κερκίνης. Άρχισαν να εμφανίζονται τα τελευταία 10 χρόνια στην Κερκίνη, σε όλο και μεγαλύτερους αριθμούς. Τον χειμώνα του 2000/2001 παρατηρήθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός, που πλησίασε τα 2000 άτομα.

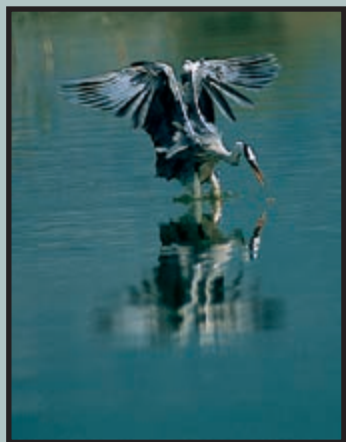


Φλαμίγκο σε πτήση το ηλιοβασίλεμα





Σταχτοσικνιάς
“εν πτήσει” με
εντυπωσιακό άνοιγμα
φτερών



Ένα νεκρό ψάρι που πλέει ακίνητο στην επιφάνεια της λίμνης, προσελκύει έναν περαστικό Σταχτοσικινιά, που εφορμάει για να το αρπάξει. Δευτερόλεπτα μετά την αρπαγή της λείας του από την επιφάνεια της λίμνης ο Σταχτοσικινιάς ετοιμάζεται να πετάξει σε κάποιο σημείο που θα απολαύσει ανενόχλητος το γεύμα του.

ΦΩΤ: Ν. ΠΕΤΡΟΥ

αρχίζει να διεκδικεί τη θέση της στο χώρο της Κερκίνης. Πέφτει γύρω μας υγρασία διαπεραστική, είναι ώρα να τυλιχτούμε στα αντιανεμικά μας...

ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΚΕΡΚΙΝΗΣ

Είναι αλήθεια, ότι η χώρα μας -είτε ως επίσημη πολιτεία είτε ως ιδιώτες- ουδέποτε υπήρξε πρωτοπόρος σε θέματα περιβαλλοντικής πολιτικής. Παρά την ύπαρξη και δράση πολλών και ποικίλων οργανώσεων και φορέων - Ελληνικών και διεθνών - η προστασία του περιβάλλοντος αλλά και των οργανισμών που ζούν σ' αυτό, πολύ απέχει από του σημείου να θεωρείται ικανοποιητική στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια πάντως -έστω και καθυστερημένα- ξεκίνησαν και στην Ελλάδα κάποια προγράμματα για την προώθηση της προστασίας της φύσης και επιπλέον την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού. Μέσω λοιπόν του Α΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και του ENVIREG, το ΥΠΕΧΩΔΕ δημιούργησε Κέντρα Πληροφόρησης, Παρατηρητήρια, Φυλάκια, προμηθεύτηκε Τεχνικό Εξοπλισμό, Πλωτά Μέσα και Οχήματα και όλα αυτά τα εγκατέστησε σε οκτώ περιοχές υγροτόπων. Μια απ' αυτές τις περιοχές ήταν ο Υγρότοπος της Κερκίνης. Η Προγραμματική Σύμβαση για την Προστασία

και Ανάδειξη της περιοχής του Υγροτόπου Κερκίνης υπογράφηκε στις 6/5/1997 από τον Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τον Υφυπουργό Γεωργίας. Είχε προηγηθεί η υπογραφή της Προγραμματικής Σύμβασης από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Σερρών, την Αναπτυξιακή Εταιρεία Σερρών και τις κοινότητες Ακριτοχωρίου, Βυρώνειας, Γόνιμου, Κερκίνης, Λιβαδιάς, Λιθοτόπου, Λιμνοχωρίου, Μανδρακίου, Μεγαλοχωρίου, Νεοχωρίου, Νέου Πετρισιού, Προμαχώνα και Χρυσοχώρων.

Η πρώτη φάση ολοκληρώθηκε με την έναρξη της λειτουργίας από το 1997 στην Κερκίνη του Κέντρου Πληροφόρησης και με την σύσταση του "Συνδέσμου Προστασίας και Ανάδειξης Περιοχής Κερκίνης", από τις παραπάνω κοινότητες,

Η δεύτερη φάση της Προγραμματικής Σύμβασης, που ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη, περιλαμβάνει διαδικασίες πληροφόρησης και ενημέρωσης των φορέων της περιοχής και των αρμοδίων υπηρεσιών, το σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων προσέλκυσης και ενημέρωσης επισκεπτών και ειδικών ομάδων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, την εφαρμογή του σχεδίου φύλαξης που έχει εκπονηθεί από το Δασαρχείο Σιδηροκάστρου, τη δημιουργία φωτογραφικού αρχείου και τη έκδοση ενημερωτικού υλικού.

Από το 2000 το "Κέντρο Πληροφόρησης" λει-

Δακτυλίωση Λαγγόνας στα πλαίσια του Ζετούς προγράμματος LIFE, για την προστασία και διατήρηση της Λαγγόνας και της Νανόχηνας στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF Ελλάς), την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και την Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών.

Ο υπεύθυνος του ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΚΕΡΚΙΝΗΣ, Δασολόγος Θ. Ναζηρίδης, ενημερώνει ομάδα ξένων επισκεπτών στις εγκαταστάσεις του Κέντρου.



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ-ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

τουργεί με την συνδρομή της Αναπτυξιακής Εταιρείας Σερρών (ΑΝΕΣΕΡ ΑΕ) και του "Συνδέσμου Προστασίας και Ανάδειξης Περιοχής Λίμνης Κερκίνης", ο οποίος και έχει αναλάβει να καλύπτει τις λειτουργικές δαπάνες και ένα μέρος της μισθοδοσίας του προσωπικού του Κέντρου. Στο Σύνδεσμο πλέον μετέχουν οι Δήμοι Κερκίνης, Πετριτσίου, Ηράκλειας, Σιδηροκάστρου και η Κοινότητα Προμαχώνα.

Ο πρώτος άνθρωπος που συναντάμε στο Κέντρο είναι ο παλιός φίλος Παναγιώτης Χατζηγιαννίδης από τον Λιθότοπο, που έφερε στη μνήμη μας τις εποχές εκείνες του '95, όταν ουσιαστικά άρχισε η συστηματική ενημέρωσή μας για τη Λίμνη. Μέλος του Προσωπικού του Κέντρου Πληροφόρησης πια ο Παναγιώτης, έχει την μεγάλη ικανοποίηση να βρίσκεται στο φυσικό του χώρο και να ασχολείται με το αντικείμενο που τόσο αγαπάει και τόσο καλά γνωρίζει όλα αυτά τα χρόνια. Μας οδηγεί στην κεντρική αίθουσα, που είναι ειδικά διαμορφωμένη με τέτοιο τρό-

πο, ώστε ο επισκέπτης, μέσα από ένα πλήθος εικόνων, κειμένων, χαρτών και πινάκων, να έχει την δυνατότητα να ενημερώνεται πληρέστερα και σε βάθος για κάθε τι που έχει σχέση με τον Υγρότοπο της Κερκίνης, τα είδη των φυτών, ζώων και πουλιών, τις ευαίσθητες ισορροπίες του Οικοσυστήματος και την μεγάλη σπουδαιότητα της ύπαρξής τους για την περιοχή και την πατρίδα μας. Είναι μια θαυμάσια συνολική δουλειά, που στους μεν μεγάλους παρέχει άφθονες και άγνωστες πληροφορίες για μια πληθώρα θεμάτων, ενώ στα παιδιά δίνει την χαρά να θαυμάσουν τις καταπληκτικές φωτογραφίες των πουλιών και την δυνατότητα να διατυπώσουν ένα πλήθος ερωτήσεων. Η ξενάγησή μας στο Κέντρο ολοκληρώνεται με την προβολή σε ειδική αίθουσα μιας σειράς επιλεγμένων διαφανειών από το συνολικό περιβάλλον της Κερκίνης, με επεξηγήσεις και στοιχεία από τον Παναγιώτη, για κάθε εικόνα που αντικρύζουμε.

Μας αναπτύσσονται επίσης οι ποικίλες

δραστηριότητες και υπηρεσίες που παρέχει το Κέντρο σε μεμονωμένα άτομα ή και οργανωμένες ομάδες επισκεπτών, με επισκέψεις σε διάφορα σημεία της λίμνης, παρατηρήσεις πουλιών και συνολική ενημέρωση για κάθε θέμα που αφορά τον υγρότοπο.

Η ενημέρωσή μας συνεχίζεται σε ακόμη πιο εξειδικευμένα θέματα σχετικά με τον Υγρότοπο, από τον Δασολόγο Θόδωρο Ναζηρίδη, Υπεύθυνο του Κέντρου Πληροφόρησης. Με βαθιά γνώση του αντικείμενου εδώ και πολλά χρόνια, με σπάνιο φωτογραφικό αρχείο και με μια τεράστια βιβλιοθήκη Ελληνικών και ξένων επιστημονικών συγγραμμάτων ο Θόδωρος, αναλαμβάνει να μας μιήσει σε λεπτομέρειες και ιδιαιτερότητες του Υγροτόπου, που ήταν αδύνατον προηγουμένως να γνωρίζουμε και είναι ανέφικτο, στα πλαίσια της έκτασης αυτού του άρθρου, να αναπτύξουμε. Άλλωστε ο σκοπός αυτού του αφιερώματος δεν είναι να αποτελέσει μια επιστημονική πραγματεία για τον Υγρότοπο της Κερκίνης αλλά το ερέθισμα για κάθε αναγνώστη, να μην στερήσει από τον εαυτό του και την οικογένειά του τη σπάνια τύχη να γνωρίσει την Κερκίνη και μέσω αυτής, την αξία που έχει η Προστασία του Περιβάλλοντος για όλους μας.

"ΟΙΚΟΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ" ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΕΡΚΙΝΗΣ- ΜΠΕΛΛΕΣ

Διακόσια μόλις μέτρα μακριά από τον Φορέα της κρατικής πρωτοβουλίας-το "Κέντρο Πληροφόρησης Υγροτόπου Κερκίνης"- βρίσκεται ο Φορέας της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, - το "**Περιηγητικό Οικολογικό Κέντρο Κερκίνης - Μπέλλες**" - γνωστότερο ως "**Οικοπεριηγητής**". Ως προς τον χρόνο έναρξης λειτουργίας η ιδιωτική προσπάθεια προηγήθηκε λίγο της κίνησης της πολιτείας, αφού ο Οικοπεριηγητής ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Μάρτιο του 1996. Ιδρυτής και εμπνευστής ήταν ο **Γιάννης Ρέκλος** με συνοδοιπόρο του τον Γιάννη Αβραμιδίδη. Από το χωριό Κερκίνη και οι δυο, μεγαλωμένοι με τις παραδιστικές ιστορίες γονιών και παππούδων και βαθιά επηρεασμένοι από την γεινιάσή τους με τον βιότοπο, άφησαν την αγάπη που έτρεφαν γι' αυτόν, να κατευθύνει τις επιλογές της

ενηλικίωσής τους. Οι αρχικές προσπάθειες των δυο φίλων για την προστασία της λίμνης μέσα από τον τοπικό οικολογικό σύλλογο και τις επαφές με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, δεν περιορίστηκαν εκεί. Γρήγορα μετεξελίχθηκαν στο πρώτο "Κέντρο Ενημέρωσης", που με μεράκι και πολλή προσωπική δουλειά στήθηκε στο παλιό μικρό οίκημα, που ακόμα ως σήμερα αποτελεί τον πυρήνα του συγκροτήματος του "Περιηγητικού Οικολογικού Κέντρου Κερκίνης - Μπέλλες". Με την υποστήριξη και των ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας, το Κέντρο είναι σήμερα μοναδικό στο είδος του. Με επίσημη άδεια λειτουργίας από το ΥΠΕ-ΧΩΔΕ, διαθέτει άνετους χώρους υποδοχής και ενημέρωσης, όπως χώρο προβολών, έκθεση φωτογραφίας, καφετερία, κατάστημα αναμνηστικών και ενημερωτικού υλικού. Διαθέτει επίσης ο Οικοπεριηγητής ένα πρότυπο συγκρότημα παραδοσιακών διαμερισμάτων και δωματίων, όπου κυριαρχούν ως υλικά κατασκευής η πέτρα και το ξύλο και υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας μέχρι 50 ατόμων.

Είχαμε αρκετές φορές σ' αυτά τα χρόνια την προσωπική εμπειρία της παραμονής στις εγκαταστάσεις του Οικοπεριηγητή, σε διάφορες εποχές του έτους. Και παραμένουν ζωντανές στη μνήμη οι ωραίες νυχτερινές ώρες πλάι στο τεράστιο αναμμένο τζάκι, με συντροφιάς νέων ανθρώπων, αλλά και μεγαλύτερων, που είχαν όλοι κάποια κοινά χαρακτηριστικά: την αγάπη προς τη φύση και το περιβάλλον και τη θέληση να γνωρίσουν από κοντά τον θαυμαστό υγρότοπο της Κερκίνης. Κάποια άλλα πρωινά στον Οικοπεριηγητή χαλάει ο κόσμος από τις χαρούμενες φωνές δεκάδων παιδιών, που φθάνουν ως εδώ με οργανωμένες σχολικές εκδρομές μονοήμερες και πολλές φορές μεγαλύτερης διάρκειας. Όλα αυτά τα σχολεία, που από διάφορα μέρη της Ελλάδας φθάνουν στην Κερκίνη, επωφελούνται από μια μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων, που έχει αναπτύξει στην ευρύτερη περιοχή ο Οικοπεριηγητής και συνδυάζουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση με την αναψυχή. Ζήσαμε αρκετές φορές σε συνθήκες πραγματικής δράσης τον Οικοπεριηγητή άλλοτε στις πλαγιές και στις κορυφές του Μπέλλες, άλλοτε ανάμεσα στα θλιβερά απομεινάρια του παρυδάτιου δάσους της ιτιάς και άλλοτε στην ήρεμη επιφάνεια της



ΦΩΤ: Α. ΠΑΥΛΟΣ



ΦΩΤ: Γ. ΡΕΚΛΟΣ

λίμνης, παρατηρώντας γοητευμένοι με τα κυάλια ή φωτογραφίζοντας τα πανέμορφα πουλιά.

Το Κέντρο διαθέτει ιδιόκτητα αυτοκίνητα 4Χ4, ποδήλατα βουνού, ειδικά περιηγητικά ελαφρά και σταθερά τριθέσια κανό, σωσίβια, κράνη, κυάλια, τηλεσκόπια, εξοπλισμό camp-

προσωπικό ασφαλείας, έτοιμο να αντιμετωπίσει οποιοδήποτε έκτακτο περιστατικό, χωρίς να επηρεαστεί η συνέχεια του προγράμματος.

Οι δραστηριότητες και τα προγράμματα του Οικοπεριηγητή είναι συνοπτικά τα εξής:

-Περιβαλλοντική ενημέρωση με: Slides,

"ΟΙΚΟΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ" ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΕΡΚΙΝΗΣ-

ing και αναρρίχησης και γενικά οτιδήποτε χρειάζεται για να ικανοποιηθούν όλοι οι επισκέπτες από την πιο ήρεμη οικογένεια ως την πιο "extreme" παρέα. Τις δραστηριότητες καθοδηγούν πάντοτε έμπειροι συνοδοί ειδικά εκπαιδευμένοι σε θέματα ασφαλείας των συμμετεχόντων. Όταν χρειάζεται υπάρχει πάντοτε πρόσθετο σκάφος ή αυτοκίνητο και

video, ομιλία, συζήτηση,

-Παρατήρηση από τη στεριά με ενημέρωση, μικρή πεζοπορία, και παρατήρηση με τηλεσκόπια, και κυάλια.

-Οδική ξενάγηση με οδικό γύρο της λίμνης 62 χιλιομέτρων με αυτοκίνητα 4Χ4, και στάσεις για παρατήρηση.

-Περιήγηση στη λίμνη με κανό ή βάρκα.



ΦΩΤ: Α. ΚΑΝΑΛΙΤΖΗ



ΦΩΤ: Α. ΚΑΝΑΛΙΤΖΗ



ΦΩΤ: Α. ΣΜΑΡΑΓΔΗΣ



ΦΩΤ: Α. ΠΑΥΛΟΣ

Βόλτα στις καλαμιές και τα νούφαρα (φθινόπωρο, χειμώνας) ή στο παρυδάτιο δάσος (άνοιξη, καλοκαίρι). Ξενάγηση, στάσεις, ενημέρωση, φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση.
 -Κινητή κατασκήνωση για παιδιά και νέους.
 Περιήγηση στη λίμνη, μάθημα αναρρίχησης στο Μπέλλες, μάθημα προσανατολισμού

Πέραν όλων αυτών των προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, ο Οικοπεριηγητής μπορεί να καταρτίσει ολοκληρωμένα προγράμματα μονοήμερα, διήμερα ή και πολυήμερα με διάφορους συνδυασμούς δραστηριοτήτων. Μπορεί επίσης να παράσχει υπηρεσίες ενοικίασης δωματίων και παραδοσιακών καταλυ-

ΜΠΕΛΛΕΣ ΤΗΛ. / FAX 0327 41450 , 0944 437995

γύρω από τη λίμνη, ποδηλασία στα Κρούσια, πεζοπορία στο Στρυμόνα, διανυκτερεύσεις σε σκηνές ή δωμάτια, εξοπλισμός και γεύματα. Ορεινή πεζοπορία
 Πεζοπορία στο πανέμορφο Μπέλλες και ανάβαση στην κορυφή.
 -Ποδηλατικές εκδρομές, εκδρομές με αυτοκίνητα 4Χ4, περιβαλλοντική εκπαίδευση για παιδιά.

μάτων, υπηρεσίες εστίασης, ενοικιάσεις κανό και αυτοκινήτων 4Χ4, παρατηρήσεις πουλιών, ενημερώσεις δημοσιογράφων και οικολογικών ομάδων ή ακόμη και ενοικιάσεις εξοπλισμού ή και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών. Συμπερασματικά, το Περιηγητικό Οικολογικό Κέντρο Κερκίνης - Μπέλλες είναι μια πολύ καλά οργανωμένη μονάδα, που δικαιώνει απόλυτα το όνομά της.



ΦΩΤ: Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ



ΦΩΤ: Α. ΠΑΥΛΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναρωτιέμαι, μετά από τόσα χρόνια, τι είναι αυτό που πάνω απ' όλα αξίζει στην Κερκίνη, που έχει κάνει αυτή τη λίμνη τόσο ξεχωριστή και διάσημη. Η ευκολία κι η αμεσότητα της πρόσβασης; Η ομορφιά κι η ποικιλία του τοπίου; Τα σπάνια βουβάλια και τα νούφαρα; Ή μήπως το καθρέφτισμα του δειλινού στα γαλήνια νερά της; Ίσως είναι όλ' αυτά μαζί. Υπάρχει όμως και κάτι ακόμα, που κάνει την Κερκίνη μοναδική και ανεκτίμητη. Είναι αυτή η απίστευτη φτερωτή ζωή που ξεπηδάει από παντού, από κάθε όχθη, δέντρο ή λιβάδι της Κερκίνης. Καμιά εποχή του χρόνου, καμιά ώρα της ημέρας δεν θ' απογοητεύσει τον επισκέπτη η Κερκίνη. Όλο και κάποιος πελεκάνος θα κολυμπάει νωχελικά, όλο και κάποιος λευκοτσικνιάς θα ψάχνει στις όχθες την τροφή του, πάντα κάποιος κορμοράνοι θα γεμίζουν με την πολυπληθή τους παρουσία τα κλαδιά των δέντρων. Και πάντα κάποιος ξεναγός από τον "Οικοπεριηγητή" ή το "Κέντρο Πληροφόρησης" θα είναι πρόθυμος να οδηγήσει με προσοχή και σεβασμό τον επισκέπτη στις αποικίες των πουλιών και να τον μυήσει στα μικρά και μεγάλα μυστικά τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση του δεύτερου αυτού αφιερώματός μας (πέντε ακριβώς χρόνια μετά το πρώτο) για την Λίμνη Κερκίνη, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε βαθιά:

1. Τον υπεύθυνο του "Κέντρου Πληροφόρησης Υγροτόπου Κερκίνης, Δασολόγο **Θόδωρο** Ναζηρίδη, για την πληθώρα των πολύτιμων πληροφοριών του, για το εκπληκτικό σε όγκο και ποιότητα φωτογραφικό αρχείο του Κέντρου που έθεσε στη διάθεσή μας, για τις σημαντικές επιστημονικές επεμβάσεις του και κυρίως για την θερμή ανθρώπινη υποστήριξη στην προσπάθειά του περιοδικού μας.

2. Τον κορυφαίο φωτογράφο της Ελληνικής φυσικής κληρονομιάς, **Νίκο Πέτρου**, που πρόθυμα έθεσε στη διάθεσή μας τόσο το μοναδικό φωτογραφικό του αρχείο, όσο και τα πολύτιμα στοιχεία από το βιβλίο του "Καθρεφτίσματα στην Κερκίνη", που θεωρείται σημείο αναφοράς στην Ελληνική Βιβλιογραφία.

3. Την **WWF Ελλάς** για την άμεση ανταπό-

κρισή της να μας διαθέσει το αριστουργηματικό βιβλίο του Γιώργου Κατσαδωράκη "**Η φυσική Κληρονομιά της Ελλάδας**", που επίσης αποτέλεσε για μας πηγή πολύτιμων πληροφοριών.

4. Τέλος τον αγαπητό μας φίλο **Γιάννη Ρέκλο** και τον "συνοδοιπόρο" του **Γιάννη Αβραμίδη** από το Περιηγητικό Οικολογικό Κέντρο Κερκίνης - Μπέλες ο "Οικοπεριηγητής", τόσο για την φιλοξενία τους στις θαυμάσιες εγκαταστάσεις του "Οικοπεριηγητή", όσο και για τις άφθονες πληροφορίες και για τις αξέχαστες ώρες των περιηγήσεων, μέσα και γύρω από την Λίμνη Κερκίνη.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αποστάσεις Κερκίνης:

ΑΠΟ ΣΕΡΡΕΣ: 35 ΧΛΜ.

ΑΠΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: 100 ΧΛΜ.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

"Κέντρο Πληροφόρησης Υγροτόπου Κερκίνης" Τηλ. 0323 32200 Fax 28400,
e-mail : wkerkini@otenet.gr

<http://www.kerkini.gr>

"Περιηγητικό Οικολογικό Κέντρο Κερκίνης - Μπέλες", "Οικοπεριηγητής"
Τηλ. / Fax 0323 41450, 0944 437995

ΔΙΑΜΟΝΗ:

1. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ

"ΟΙΚΟΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ" ΚΕΡΚΙΝΗ

ΤΗΛ. 0323 41450, 0944 437995

2. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ

"ΒΙΓΛΑΤΟΡΑΣ", ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΑ ΣΕΡΡΩΝ,
ΤΗΛ 0323 51231

3. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "ΕΡΩΔΙΟΣ", ΛΙΘΟΤΟΠΟΣ.

ΤΗΛ. 0325/28090-99

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν. Πέτρου, "ΚΑΘΡΕΦΤΙΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΙΝΗ", εκδ. ΚΟΑΝ, ΑΘΗΝΑ 1995.

2. Γ. Κατσαδωράκης, "Η ΦΥΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ", εκδ. WWF ΕΛΛΑΣ, ΑΘΗΝΑ '99.

3. Δ. Σαμάρης, "Ιστορική Γεωγραφία της Ανατολικής Μακεδονίας κατά την αρχαιότητα", Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 1976.

4. Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ, "Πρόγραμμα Οριοθέτησης Υγροβιοτόπων Σύμβασης Ραμσάρ", ΑΘΗΝΑ 1986

5. Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ "Πρόγραμμα αντιμετώπισης ειδικών περιβαλλοντικών προβλημάτων και συστήματος λειτουργίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής της λίμνης Κερκίνης και της ευρύτερης περιοχής της", ΤΕΥΧΟΣ Α, ΟΚΤ. 1996.

6. "ΣΤΡΥΜΟΝΙΑ ΓΗ", Τετραμηνιαίο Δελτίο Πληροφόρησης Υγροτόπου Κερκίνης, ΣΕΠΤ-ΔΕΚ '97. 